

XVI, 43-48

XVI, 43

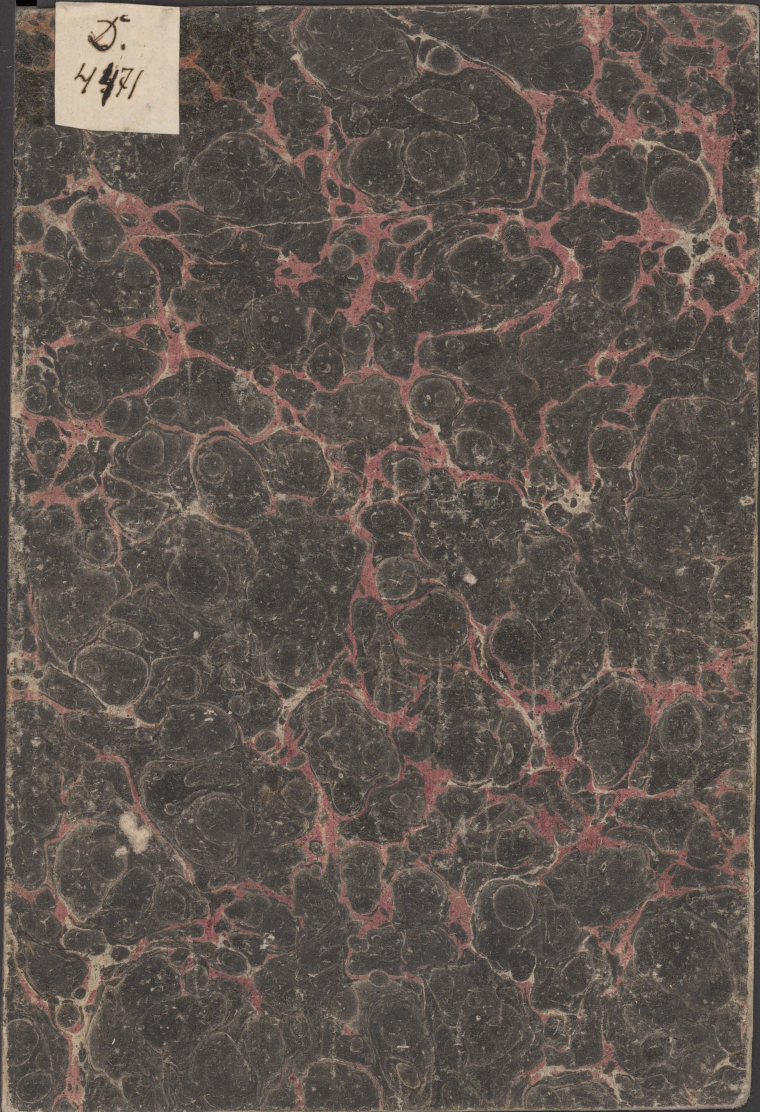
Sermo

habitus per. Samuele Maciejowski

1548.

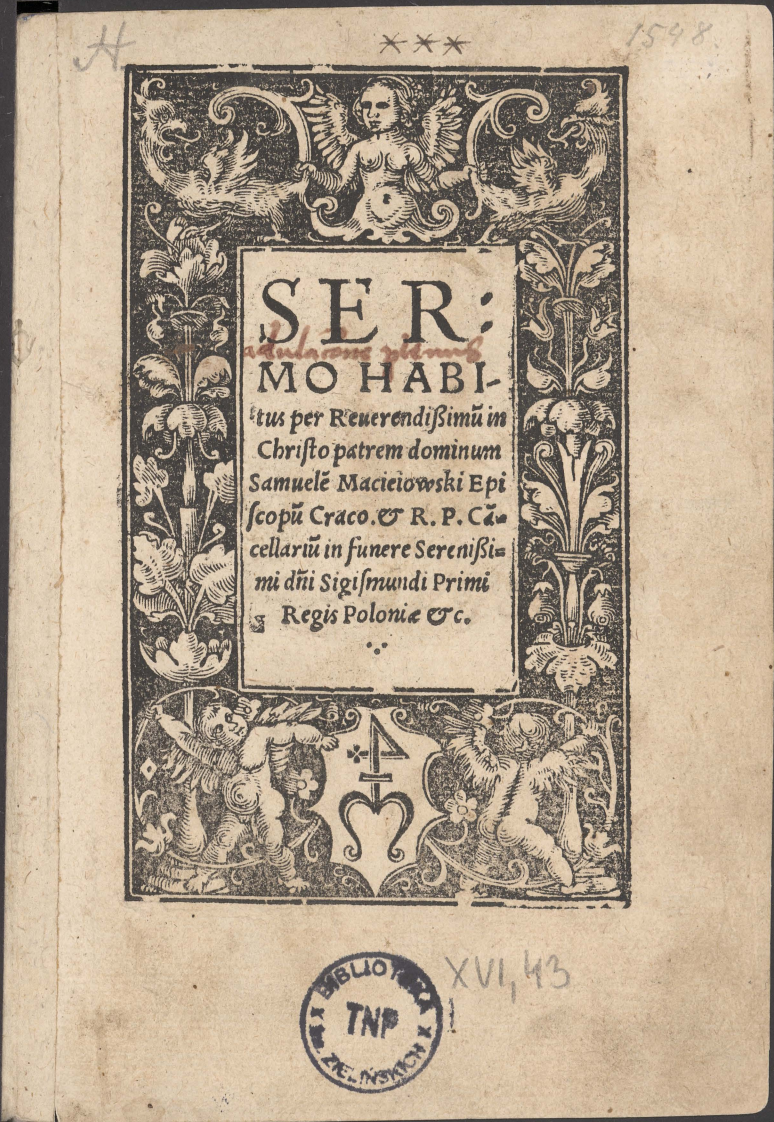
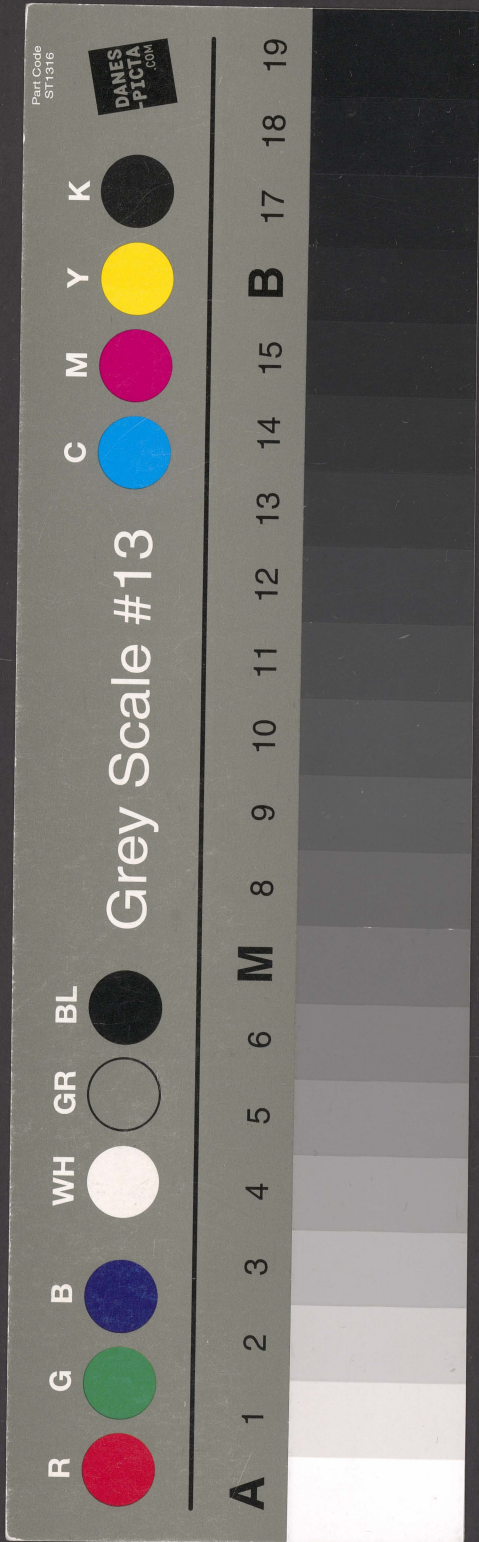
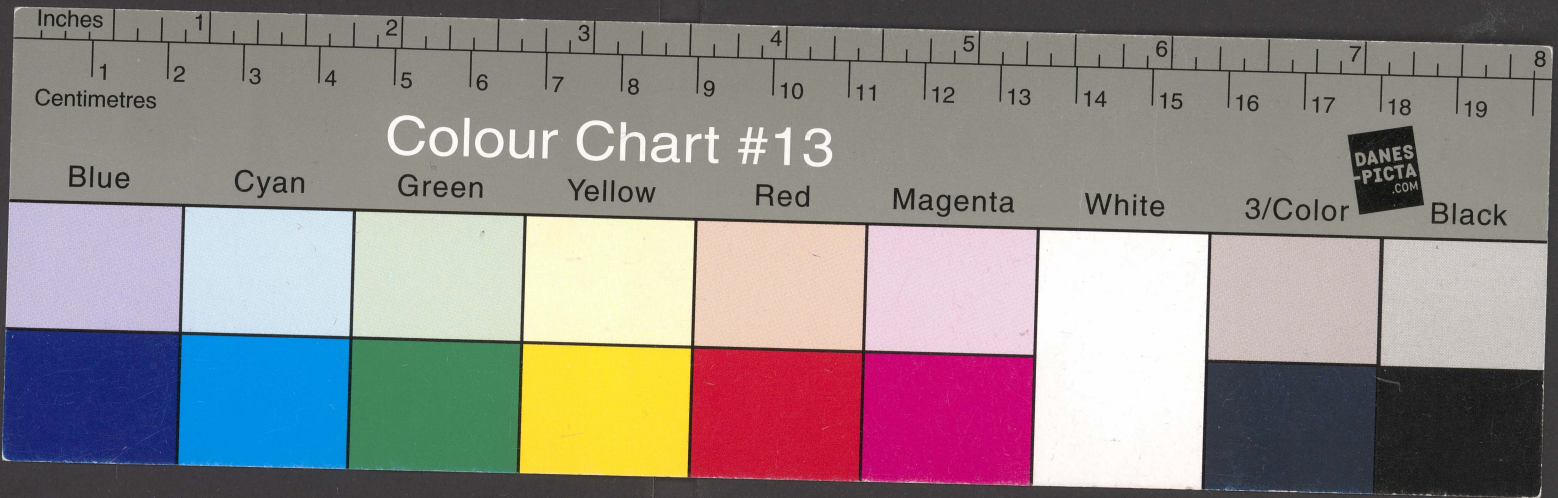
D.
4471

Sever d'Antoine

SERENIS

SIMO PRINCIPIS ET
Domino Domino Sigismundo
Augusto Dei gratia Regi Poloniae,
Magno Duci Lithuaniae, Russiae, Prus-
siae, Masouiae, Samogetiae &c. domino
& haeredi, dño clemētissimo. Samuel
a Macieio vice, Episcopus Craco-
uien̄ & Re. Can. S. D.

Vm habitum per me
sermonem in funere
diui patris tui, cui tu
pro tua pietate, per-
honorifice, Regio sane sumptu
& apparatu, iusta persoluisti, a
pluribus expeti uiderem, quan-
doquidem ingens erat describē-
di labor futurus, opere precium
me facturum esse putauī, si typis
eum excussum, in lucem prodire
permissem. Quē ad te, Rex Au-
guste

guste, mittēdum, nomi nīq; tuo
dicandum esse duxi. Cui enim di
carem rectius, quā tibi, ad quem
sicut hæreditatis paternæ succes
sio, ita factorum etiam eius imi
tatio, proprie pertinere uidetur:
ut non Regni magis & fortuna
rum, quā uirtutum, & morum
optimi Regis illius te successorē
esse factum, intelligant & læten
tur omnes. Neq; enim longius
exempla te petere necesse est, iu
ste cum fide, pietateq; uitam de
gendi: domi habes unde ea sume
re possis. Nam, quæ magna tua
foelicitas, neq; postrema laus est,
eo te patre nasci, diuinitus tibi
contigit, cui cū in omni alio uir
tutum genere, tum præsertim pi
etate, religione, sanctimonia, nul
lum ætas hæc nostra, similem Re
gem tulisse uidetur. Quamuis
autē

autem hæc omnia, quæ laudem
in eo, approbationemq; hominū
merentur, solius Dei sunt mune-
ra: quid enim habet quisquā no-
strum quod ab eo nō acceperit?
aut quis est mortalium, qui ali-
ud quicquā ipse possit ex se quā
peccare: tamen qui sua ipsius bo-
na coronat in misericordia et mi-
serationibus: is hæc ipsa munera
sua, has ipsas uirtutes quibus pa-
trem tuum affluenter ornauit,
præmijs etiam afficere, atq; om-
ni genere foelicitatis, non huius
modo temporariæ, uerum etiam
illius æternæ, eum cumulare di-
gnatus est. Proprium enim hoc
est, & perpetuum diuinæ beni-
gnitatis, a quibus pie colitur, ijs
psperos rerum omnium succes-
sus largiri. Sicut David Regi: si-
cut Asa, Iosaphat, Ezechia, Iosie

A iij factū

factum esse, sacra Regum narrat
historia. Quos ita Diuus pater
tuus, uitam cum fide, iustitiãq;
colendo expressit, ut neq; man-
suetudine, neq; pietate, neq; fidu-
cia erga Deum, cuiquã illorum
secundus fuisse uideatur. Inde
adeo contigit illi diuino benefi-
cio, quod sicut mãsuetus ille Rex
ita & noster hic Dauid, mortu-
us est in senectute bona, plenus
dierum, & diuitijs, & gloria.
Quas non uidit ætas hæc nostra
passim in orbe toto Christiano
bellorum tempestates & procel-
las: quos tumultus: quas nõ mo-
do ciuitatum, oppidorum, castro-
rum, uerum etiam terrarum, pro-
uinciarum, regnorum, euerfiones
direptiones, inflammationes:
Non dicam de urbe Roma: non
de Italia uniuersa: nõ de Gallie,
de Anglie

de Angliæ, de Dania, de Scotia,
deq; Suetiæ Regnis, in quibus q̄
fuerint motus, quæ rerum con-
uersiones, hoc æuo nostro, quis ē
qui sine dolore & lachrymis cō-
memorare queat. De finitimis
tātum nobis nationibus dicam.
In conspectu est nuper adeo flo-
rentissimum Hungariæ Regnū,
quod nunc in quam duram, &
ipsa etiam morte acerbiolem ser-
uitutem magna ex parte redactū
sit, uidemus. Proxima est nobis
Germania quocq;: quam ampla:
quam copiosa: quam abundans
uiris fortibus: Verum et illa sua
laborans magnitudine, suis ipsa
uiribus fracta, quas calamitates
non pertulit, proximis superiori-
bus annis: quas clades non acce-
pit: quæ in ea hominum: quæ op-
pidorum: quæ populorum stra-

ges æditæ non sunt? Sola Polonia maximo maximi Dei beneficio fuit in hunc usq; diem ab ea calamitate immunis, quæ reliquas orbis Christiani partes õnes prope peruasisse uidetur.

Quam autẽ eius rei causam esse dicemus? num quod hostes nobis defuerũt, qui nos fortuna scq; nostras uexatas, direptas, euerfas cuperent? Atqui si qua gens alia, nostra præ cæteris, omni genere hostium, & eorum quidem potentissimorum circumsepta, et modo non circumfessa est. Viribus ergo illos, aut arte aliqua, & ingenio superauimus? Quamlibet nos amemus licet, tamen neq; numero Moschos, neq; robore Scythas, siue quis Tartaros uocare malit: neq; calliditate Valachos: neq; scientia rei militaris,

ris, finitimas nationes, quibus cū
bellum nobis fuit, superamus.
Sola fuit pietas, religio, fides in
Deum firma, stabilis, & inuola-
ta, Diui patris tui, Regis nostri,
præclare de nobis meriti, q̄ nos,
quæ fortunas nostras, quæ statu
huius Regni incolumem conser-
uauit. Huic acceptum ferimus,
q̄ cæsis toties & profligatis hosti-
bus, diuturna pax & tranquilli-
tas huic Regno parta est: quod
non modo quæ creabantur di-
scrimina, & pericula ab eo pro-
pulsata sunt, uerum etiã ne ma-
iora inferrentur, quam quæ su-
stineri aut arceri possent, proui-
sum est: quod Regnum hoc mul-
to florentius ad te transmissum
est, non modo quam ipse Diuus
parens tuus acceperat, sed etiam
quam fuit aliquando post homi

num memoriam. Amavit Deus
patrem tuum & ornauit eum.
Amavit eius pietatem: amavit
religionem: amavit puram fi-
dem & incontaminatam: quam
ille qualem a maioribus suis
religiosissimis Regibus accepe-
rat, talem ad extremum usq;
uitæ suæ spiritum retinuit: ti-
biq; de manu in manum tra-
didit: te hæredem illius & su-
cessorem instituit. Quam tu he-
reditatem cum creueris, libenti-
us etiam, quam aliam quamuis
eam adire debes: si te: si regnum
tuum, si nos fortunascq; nostras,
saluas esse uis. Quæ nos omnia
non alia spe, fidei potestaticq; tue
commisimus, quã quod uestigia
sancti patris tui, cum alijs in re-
bus, tum in Deo illius exemplo
pie colendo, te persecuturum esse
persua

persuasum habemus. Quam tu
opinionem de te nostram, indies
magis atq; magis confirmabis:
ut non magis nomine, quã uirtu
te pietateq; Christiana, diuum
parentem tuum te referre uidea
mus: & eum in te uiuere sentia
mus. Hæc sola est seruandi no
stri seruandiq; tui ratio. Nec est
extra hanc ulla alia, qua tu, qua
nos quoq; salui esse possimus.
Patrem pie in Deo colendo imi
teris oportet, si paternæ foelicit
tis hæres esse uis. Ecce ego, quẽ
sue uoluntatis interpretem De
us esse uoluit, promitto tibi &
spondeo, illius nomine, qui cum
sit ueritas, fallere nescit: omnia ti
bi tuta fore & tranquilla: neq;
defuturã patris tui in rebus ge
rendis foelicitatem: si cuius fili
us, hæres & Regni successor es,
eius

eius iustitiam fueris, & pietatē
imitatus. Quod cum ultro faci-
as, facturum etiam te deinceps
semper spem nobis minime du-
biam ostenderis, currentē, quod
aiunt, pluribus hortari necesse
non est. Itaq; ad eū de quo scri-
bere cæpi sermonē meum redeo.
In quo (ut sunt uaria hominū
iudicia) non deerunt fortasse,
qui multa desyderent. Artem a-
lij in tractando: splendorem ora-
tionis alij, & uerborum eleganti-
am requirent. Quibus nos pau-
cis respondebimus: non fuisse
nobis propositum declamantis
more, artem dicendi in sermone
hoc nostro ostentare, quam illi
ipsi qui præcepta artis tradide-
runt, celari ab oratore maxime
in dicendo uolunt: sed artem po-
tius bene uiuendi subiecto ante
oculos

oculos domestico sancti Regi
exemplo docere nos uoluisse. De
peruulgando uero sermone hoc,
cum a nobis initio conscriptus
fuiſſet, minime nos cogitaſſe: qñ
quidem uernacula lingua a no-
bis habendus erat, ita ut habitus
etiã eſt. Quod ſi tum in lucem
eum edẽdum eſſe putauiſſemus,
plus tamen curæ in eo expolien-
do poſuiſſemus: quo illorum etiã
am auribus pro uirili noſtra, ſa-
tisfacere nobis licuiſſet, qui nihil
ferre poſſunt, quod latine & qui-
dem eleganter ſcriptum non eſt.
Poſteaquam uero ſermo fuit a
nobis habitus, grauiſſimis Reip.
negocijs, quæ tua Maietas non
ignorat, occupatis, tãtum nobis
ocij non dabatur, ut quæ uel ad
diſpoſitionem eius, uel ad elocu-
tionem pertinent, ijs diligentius
expen-

expendendis uacare potuiffemus
Cum præfertim qui nobis in co-
exigendo moleſti fuerunt, ij mo-
ram longiorem ferre nequirent.
Quare ſicut initio ſcriptus a no-
bis fuerat, ita typis eum curaui-
mus peruulgandum. Abs te pe-
to, Rex inclyte, quicquid eiuseſt
quod tibi per nos offertur, ut id
grato animo accipias. Neq; ſe-
mel audiuiſſe contentus, legas et-
tiam iterum atq; iterum, qualia
cunq; ſcripta hæc noſtra: quorū
lectionem fructum tibi tamen
aliquem allaturam nobis perſua-
demus. Quod ſupereſt Deum p̄
cor optimum Maximum, ut te
nobis diu florentem & incolu-
mem conſeruet: ut cum ſanctū
Regem patrem tuum nobis ere-
ptum eſſe, nō ſcire nō poſſimus:
poſſimus tamen non ſentire: cū
te veſti-

In
fol
in
fol
Ibi
Ibi
In

te uestigijs eius incedentem uide
rimus. Quod pro sua magis in-
effabili bonitate, quã pro nostris
meritis, prestare nobis dignetur
is qui fons est & author bono-
rum omnium, dominus noster
Iesus Christus. Quem etiã atq;
etiam supplex precor, ut diutur-
nam incolumitatem & rerum
omnium prosperitatem tibi lar-
giatur. Datum Cracouiã xi.
Calen. Septembris Anno
a Christo nato M. D.
xlvij.

ERRATA.

- In fol. B v̄ animi interuallo lege anni.
fol. C pag. 11 ut hoc in Polonia fuisse lege ut hoc
in Polonie Regno fuisse.
fol. D iij ad officium suum Regnũ lege Regium.
Ibidẽ pag. 10. in Regno nostro lege Rege nostro.
Ibidẽ pag. 12. Euangelizet nobis lege nobis.
In fol. F pag. 10. transiet quasi. lege transibit.

p
p
c
8

eu
ge
cl
sic
ri
su
lu
is
ge
pe
ce

SERMO HABITVS
per Reuerendissimum in Christo
patrem dominum Samuelem Ma
cieio *Wski* Episcopum Cracouieñ
& Regni Poloniæ Cancellarium
in funere serenissimi domini
Sigismundi primi Regis
Poloniæ.

BEatus diues qui inuentus
est sine macula, & qui post
aurum non abijt, nec spera
uit in pecunia & thesauris
Quis est hic & laudabim⁹
eum, Ecc: 31. Vetus hic mos est, & lon
go vsu iam inde a multis sæculis in Ec
clesia Dei receptus, qui in fide & confes
sione Christi obdormissent, quicq; memo
ria dignum aliqd gessissent, eos ex loco
superiore in æde sacra laudandi: non so
lum vt qui debebat eorū virtuti fructus,
is tributus videretur: cum aliam illi lon
ge q̄ temporariam hanc mercedem ex
pectent, quibus a Christo dictū est, *Math. 5.*
Merces vestra copiosa est in cœlis: verum eti

B

am vt

am vt & consolationem ex eorum obitu
propinqui lugentes accipiant, & ad eorū
imitationem accēdantur, quos tam gra-
tam sui memoriam reliquisse vident.

Pro. 10. Hoc sapiens ille dixit. Memoria iusti cū
laudibus, & nomen impiorum putrescet
Sicut enim vmbra corpus, ita virtutem
laus & gloria comitari consuevit. Qua-
re cum obdormierit nuper in Christo se-
culorum Princeps dignus memoria, nō
tam dominus q̄ parens noster, patriæq̄
nostræ, Sigismundus Rex: quandoquid-
em indignus ego pastoris in hac Eccle-
sia locum teneo: laudato mōri satisfactu-
rus, officij mei esse duxi, res gestas illius
& virtutes, recensere magis enumeran-
do, quantū temporis breuitas patietur,
quam exornare dicēdo, De quo licet ea-
dem verba mihi vsurpare, q̄ dixit olim
Dauid de Abner Principe militiæ. Nū
2. Reg. 3. ignoratis quoniā Princeps & maximus
cecidit hodie in Israel? Nā reuera ceci-
dit hodie, q̄ nemo vestrū ignorat, Prin-
ceps maximus in Israel, Princeps mul-
torū populorum, Princeps innumerabi-
lium virtutum, Princeps cōsiliij, clemen-
tiæ, fortitudinis, iustitiæ, cōtinentiæ, pie-
tatis, graui-

tatis, grauitatis, religionis, sanctimonie:
magnus natalium splendore, maior ge-
starum a se rerum gloria, maximus om-
nis generis virtutū excellentia. Hic itaq;
rātus Rex, neq; magis aliorū, q̄ sui ipsi
us & suarū affectionum Rex, Princeps,
moderator, omniū maximus in Israel, in Ro. 9.
populo Christiano, qui verus est Israel,
non secundū carnem sed secundū pmis- Eccle. 10.
sionem, cecidit hodie. Euenit illud quod
ab eodem hoc Iesu Syrach dictum est:
Rex hodie est & cras morietur, Cū em̄
homo morietur hereditabit serpētes, be-
stias, & vermes? Vbi nūc Maieſtas eius?
vbi splendor? vbi gloria? Gloria eius si- I. Mach. 2
cut scriptū est, stercus & vermis est. Ho-
die extollitur & cras nō inuenietur, q̄a
conuersus est in terram suam. Ecce glo-
ria Regum quatenus ad ea quæ sunt ex-
terna spectat. Ecce splendor Principum,
ecce pompa magnatū, Sicut foenum q̄d Luc. 12
hodie est in agro, & cras in clibanū mit-
ritur. Sed est alia virtutū gloria de qua
scriptū est. Semen eorū & gloria eorum
non derelinquetur. Corpora ipsorum in Ecc. 44.
pace sepulta sunt, & nomē eorū viuet in
generationem & generationē, Sapienti

B ij

am eorū

am eorum narrent populi, & laudē eorū
nūciet Ecclesia. De hac gloria, de laude
sancti Regis nostri dicturus, hesternæ
diei Epistolam enarrandā sumpsi. Que
cū in memoriā sancti Martyris Christo-
phori lecta sit, recte ad hunc nostrū accō
modari potest: qui memor membra sua
templū esse spiritus sancti, quē haberet
a Deo, seq̄ non esse suū, sed emptū pre-
cio magno: qd̄ diuū Christophorū fecis-
se legimus, glorificabat & portabat Deū
in corpore suo: portabat Christū in men-
te sua: vt & ipse Christophorus recte vo-
cari potuerit, nō q̄ manibus aliquando
suis Christū gestauerit, sed q̄ nunq̄ illū
ex animo suo suo elabi passus sit. Sed iā
ipsum Iesum filiū Syrach dicentē audia-
mus. Beatus inquit diues qui inuentus
est sine macula. Beati esse volūt omnes,
quid aut̄ sit beatos esse, nesciunt omnes:
ne inter ipsos quidē philosophos in quo
beatitudo vera consisteret conueniebat
Alij in corporis, alij in fortunæ, alij in a-
nimi bonis beatitudinē collocabāt. Hic
sanctus David, beatum inquit dixerūt
populū cui hęc sunt, nimirū salus & inco-
lumitas, diuitiē & abūdantia: at beatus,
inquit

1. Corin. 6

Inquit ille populus cuius dominus De-
us eius. Beatum dicit Dauid, nō qui cor
poris, nō qui fortunæ bonis abūdat, sed
qui detrimentū hæc omnia facit, & arbi-
tratur vt stercora, dū Christū lucrifaciat.
Hoc beatitudinis genere Rex noster Si-
gismundus imprimis fuit beatus. Sed
neq; cætera illi defuerunt, vel corporis,
vel fortunæ, vel animi bona. Vidistis om-
nes quæ fuerit corporis in eo plus quam
heroica species, procul etiā Principē
ostētans, quæ proceritas, quæ Regia oris
dignitas. Vidistis faciem sic ex amabili
quadā venustate pariter ac Maiestate tē-
peratā, vt neq; gratia minueret reuerēti-
am, neq; dignitas officeret gratiæ. Vidi-
stis talem oris habitū, qualē & hostes for-
midare, & vereri possent improbi: boni
vero nō possent non amare. Sic augustū
vt nihil amabilius, sic rursus amabilē, vt
nihil esset augustius. Vt sileā interim
istos humeros, ista latera, vires istas & ro-
bur, quibusuis principe dignis muneribus
obeundis par. Non illū frigus, non
æstus offendebat, cum esset valetudine
quoq; firma satis, quoad ætas ferre potu-
it. Nam cū ad octogesimū annū ppius

Pfal. 89 accessisset, nihil iam restabat amplius, quod
labor & dolor, Itaque nihil ei defuit in cor
poris bonis. Sed & fortuitis illis abunda
bat: inquit quae precipuum habet excelso loco
natum esse: quo nomine quod esse potuit Re
ge nostro beatus? qui Rex ipse, Regis fu
it filius, quatuor Regum nepos, trium Regum
frater, Regis & Reginae patruus, Regis
socer, Regis & Reginae pater, Reginae
magnae patruus: ut siue sursum versus oculos,
siue deorsum, siue in quamcumque partem fle
ctas, nihil nisi Reges videas. Nam & pat
rum & maternum genus a Regibus duxit,
Pater eius Casimirus Rex fuit, Vladi
slai Jagellonis Regis filius. Mater Eliza
betha Alberti Romae Hungariae & Bo
hemiae Regis filia, Archiducis Austriae.
Atque ita utroque auro Rege prognatus est.
Patrum habuit Vladislaum Hungariae
& Poloniae Regem: Auunculum Ladislaum
Hungariae & Bohemiae Regem: fratres
Reges tres: Vladislaum Hungariae &
Bohemiae, Ioannem Albertum & Ale
xandrum Poloniae: Nepotem ex fratre
Ludovicum Hungariae & Bohemiae: ne
ptem ex eodem Annae Ferdinandi Romae
Hungariae & Bohemiae Regis uxorem.

Gene

Generum Ioannem Hūgarie Regem,
cui filiam suā Isabellam collocauerat: cuius
etiā antea sororē vxorē duxerat: pro-
neptem Elizabetam Polonie Reginā,
que filio eius huic Regi nostro nupserat
Ferdinandi Romanorū &c. Regis filiā.
Habuit p̄terea fratrem Fridericū Cardi-
nalē, & aliū Casimirū propter insignem
vitę sanctimoniam in diuorū numerū rela-
tum: qui hodie q̄q̄ multis clarus est mi-
raculis. Adeo vt ipsos etiā cœlites arcta
sibi necessitudine coniunctos habuerit.
Nam & ex materno genere qui primus
fuit Austriæ Dux, is primus Christianā
fidem professus, si Raphaeli Volaterra-
no credim⁹, martyrii coronam accepit.
Diuus quoq̄ Leopoldus Austriæ Dux
in diuorum album ascriptus, multa &
ipse ædidit miracula. His ergo progna-
tus est maioribus, non generis magis no-
bilitate, q̄ vitæ morumq̄ sanctitate cla-
ris. Nam & Auus Vladislaus quāto stu-
dio Christiana fide Lituanos idolis dedi-
tos imbuendos curauerit, annales no-
stri loquuntur. Non erubuit vere Rex
Christianissimus, ipsa etiam fidei rudi-
menta ex p̄scripto sacerdotum docere

B iij apud

apud quos interpretis officio fungi non
putabat indecorum. Sorores habuit se-
ptem, quarum quæ maxima fuit natu
Heduigis, Georgio Duci Bavarix, co-
gnomento diuiti, nupsit. Cuius filia Eli-
zabeth, Ruperto Philippi Palatini Rhe-
ni Electoris filio collocata est, ex qua
duo filij prognati sunt, Philippus, & Ot-
to Henricus, qui fuit hic, Proxima Zo-
phia Friderico Brandemburgen Marchi-
oni in matrimonium data est, ex qua
octo filij processerunt, Casimirus cuius
hic filius adest, Albertus iunior, Geor-
gius, Albertus, quem pntem videtis, in
Prussia Dux: Ioannes, Fridericus, Guil-
helmus Archiepiscopus Rigenfis, Ioan-
nes Albertus, Gumbertus, filia quinque
Duæ vero Elizabethæ virgines deceffe-
runt, Quinta Anna Bogullao duci Po-
meraniæ, ex quo tres filios, totidem sus-
cepit filias, Sexta Barbara, Georgio Sa-
xonie duct, ex qua tres filij nati sunt, fi-
liæ quinque, Septima Elizabeth Frideri-
co nupsit Duci Legniceñ. Habuit etiã
ex priore vxore filiam Heduigim, quæ
connubio iuncta est Ioachimo Marchi-
oni Brandemburgen Electori. Atque ita
preter

pter etiam' Imp: & Rom: Regiã Ma-
iestates, qui nullum in terris habuerunt
hoc Rege sibi genere propinquiorem,
nec in Germania Dux fere fuit aliquis
insignis, quem non arcta sibi habuerit
affinitate copulatum. His natalibus qd
esse potuit illustrius? quid hoc genere se-
cundius? ex quo tanq; ex equo Troia-
no tot Reges & Principes prodierunt.
Quod si, vbi amici tibi opes, quid esse po-
tuit opulentiùs hoc Rege? tot amicis tã
potentibus circumsepto? Sed neq; illæ
opes ei defuerunt quæ diuitiæ vocant.
Scimus enim qui fuerit status Regum
nostrorum ante hunc: non modo nullas
opes habebant reconditas, verum etiam
per exigua fuit Regni portio, quæ nõ ab
alijs possideretur: cum per eos, qui ante
hunc ad Regni gubernacula sedebant,
tot Castra, tot Oppida, tot Prædia pigno-
ri obligata fuerint, Simul vero noster
hic Rex fuit designatus, vnus aut alte-
rius anni interuallo centena millia ali-
quot dissoluit, bona liberauit, pecuniæ
tantum collegit, quantum vix vllũ vnq;
Poloniæ Regem habuisse cõstat. Quod
ego in laudibus eius recensere & in be-

atitudinis parte numerare non audent, di
nisi beatum diuitem a sapiente dictum qu
legerem. Neque enim existimare debetis in
1. *Thim.* 4. malas esse diuitias, cum omnis creatura co
Dei bona sit: sed qualis est vsus earum fi
tales sunt. Hoc est quod dicit Ambrosi ne
us, diuitie hominis ad redemptionem ter
anime debent proficere, non ad destru au
ctionem. Et thesaurus est redemptio, si ip
quis eo bene utatur, Et iterum laqueus pr
est si quis uti nesciat, Sed videamus qua lir
lem diuitem beatum dicat Iesus Syrach re
Beatus inquit diues, Nunquid omnis au
diues? Minime vero: sed qui inuentus qu
est sine macula: qui post aurum non a ta
bit: qui non sperauit in pecunia. Primu sy
ergo ut sit beatus diues, requiritur, ut ha m
beat diuitias bene partas, deinde ut pos or
sidaeat diuitias, non possideatur ab illis: pi
postremo ut ne spem in illis collocet. Pri ui
mum illud valde difficile est, ut sit diues A
aliquis, & inueniatur sine macula: ut non m
dolo aut fraude partas, ut non ex rapina ni
& ex oppressione pauperum quesitas op di
pes habeat. Hoc est quod in eodem libro un
legitur. Si diues fueris non eris immunis no
a delicto. Hoc est quod Christus uocat ce
diuitias

Ecc. 11.

Luce 16.

re, diuitias, Mamona iniquitatis. Hoc est
quod dicit Hiero: Diues aut iniquus, aut
iniqui haeres. Quod si cui haec foelicitas
contigit, vt diues inueniat sine macula,
sine fraude, sine rapina, sine oppressio-
ne, nondum is beatus est, Necessse est p-
terea vt ipse post aurum non abeat, sed
auru potius abeat post ipsum: hoc est: vt
ipse dominetur auro, non aurum ipsi: ne
propter aurum, qua creatura Dei est re-
linquat creatorem, sed propter creato-
rem potius si necessitas postulat relinqt
auru. Hoc quoq perdifficile est, Nam
qui volunt diuites fieri, in eidunt in ten-
tationem, & in laqueum diaboli, & de-
syderia multa & inutilia & noeuia: qua
mergunt homines in interitu & perditio-
ne, Radix enim omniu maloru est cu-
piditas. Neq sine causa poeta exclama-
uit, Quid non mortalia pectora cogis,
Auri sacra fames? Sed neq tertiu illud
minus est difficile, non sperare in pecu-
nia & thesauris. Vbi est thesaurus tuus
dicit Christus, ibi est cor tuu, Thimote-
um monet Apostolus, diuitibus p-
cipe non subline sapere, neq sperare in in-
certo diuitiarum, sicut sperabat diues il-
le, qui

*1. ad Thes
5. capit.*

*Mat. 6.
1. Thim. 6*

- Luce 12.* Ie, qui dixit. Anima habes multa bonata
 posita in annos plurimos, requiesce, co-
 mede, bibe, epulare. Dixit autē illi De-
 us, Stulte hac nocte animam tuam repe-
 tent a te? quę aut parasti cuius erunt? sa-
- Luce 18.* De talibus diuitib⁹ dixit Christus, Quā-
 difficile qui pecunias habent in regnum
 Dei introibunt: facilius est enim came-
 lū per foramen acus introire, quā diuitē illi
 introire in Regnum Dei. Ac ne quis de A-
 omnibus habentibus pecunias id esse dis-
 cū putaret, alio loco, quid velit his ver-
 bis explicat dicens. Quam difficile est p̄-
 confidentes in pecunia in Regnū Dei
 introire. Nō omnis ergo diues a Regno
 Dei excluditur, sicut nō omnis diues bee-
 atus dicitur: sed is tantū qui inuentus est nō
 sine macula, qui post aurū non abiit, qui
 non sperauit in pecunia. Talis aut diues
 difficulter inuenitur, Quare dicit Iesus vo-
- Pro. 10.* Syrach. Quis est hic & laudabimus eū, nī
 Quis est hic cuius substantia nō sit vrbs est
- Pro. 10.* fortitudinis eius? Quis est hic qui cum illi
 beato Iob gloriari possit, quod nō puta-
- Iop 31.* uerit aurū robur suū, quod non dixerit, nī
 obrizo, fiducia mea? Quis est hic & lau-
 dabimus eū? fecit enim mirabilia in vi-
 ta sua.

onata sua. Quā est admirabile in igne ver-
co-fari, & igne nō vri: tam est illud admira-
De-bile, auro abundare, neq; vel malis arti-
pebus id adeptū esse, vel a recto, illius cau-
nt: sa nō deflectere, vel fiducia in illo suam
Quā nō collocare. At de nostro Rege cōfidē-
umter dicere possumus, quod talis diues fu-
ne-erit vere beatus. Nam si quisq; diuitum
itē ille p̄ ceteris inuentus est sine macula.
de Audiuistis in his, quę proxime habita-
e d sunt, comitijs, eum Samuelis verbis vos
er alloquentem. Meministis quę dixerit,
est p̄nte Christo hoc Dei, filio suo Rege no-
Deistro. Nōne hęc illius fuit oratio? Loqui- 1.Reg.12.
nōmini de me corā domino et corā Christo
beeius, vtrū bouē cuiusq; tulerim, aut asi-
ēst nū: si quem piā calūniatus sum, si oppres-
quisi aliquem, si de manu cuiusq; munus a-
rescepi: & cōtemnā illud hodie, restituāq;
us vobis. Nōne taciti oēs assensū estis, quod
eū, nihil ei usmodi fecerit? Nonne testatus
bs est ille Deum & Christū hūc eius in die
m illa, q̄ non inueneritis in manu eius qd-
ta-piam? Fuit Rex optimus, innocens ma-
rit: nibus & mundo corde. Tantūq; ab eo Psal. 23.
au abfuit, vt alieni sibi quicq; vsurparet, vt
vi de suo cederet potius. Nam quo fuit po-
tentior

tentior, hoc diligentius cauebat, ne quid
 per potētiam fecisse videretur, Non me-
 do ab iniuria, verum etiam ab omni spe-
 cie iniurię abstinebat: memor eius quo-
 scriptū est. Ab omni specie mala vos abs-
 tinete. Itaq; cū unlo mortaliū gratior &
 iucūdiōr fuit, quā cū illo, vicinitas. Ipse
 sum mouebat potius q̄ vt sum mouere
 quēq;. A deo ferre iniuriam Regiū esse
 magis existimabat quam facere. Inue-
 tus est ergo iste diues sine macula. Se-
 neq; post aurū abijt, sed aurū potius pos-
 ipsum. Ipse auro nō ipsi aurū imperaba-
 Quodq; scriptū est, pecunię obediunt
 omnia, in ipso locū non habebat. Qui
 ipsi potius obediebat pecunię: cum se-
 per illius loci memor esset. Diuitię si a-
 fluant nolite cor apponere. Itaq; vltro e-
 tiā oblatas sibi diuitias respuebat. Quia
 Regna magis abundant auro & argen-
 to, q̄ Hūgarie Regnū & Suetie; vtrūq;
 tamen sibi delatū itidem vt & Bohemie
 Regnū repudiauit: vsq; eo fuit ab omni
 cupiditate remotus, Tanto magis diue-
 quanto minus appetebat. Non abijt er-
 go post aurum: sed neq; sperauit in pecu-
 nia & thesauris, Sonabat enim subinde
 in aurū

in auribus eius vox illa Christi: Nolite
thesaurizare vobis thesauros in terra
vbi erugo & tinea demoliuntur, & vbi
fures effodiunt & furantur: thesaurifa-
te aut vobis thesauros in caelo, vbi neq;
erugo, neq; tinea demoliuntur, & vbi fu-
res non effodiunt nec furantur. Omnē
ergo fiduciam suam, non in incerto di-
uitiarum, sed in Deo viuo collocabat, q;
constat nobis omnia abunde. Memor illi-
us prophetici: Beatus vir qui confidit Yere. 17.
in domino, & erit dominus fiducia ei.
Quare studebat esse diues in bonis ope-
ribus, facile tribuebat: communicabat
necessitatibus sanctorum. Ideo nunc e-
ius Eleemosinas enarrat omnis Eccle-
sia sanctorum. Multa in templa Dei or-
nanda, instauranda, noua etiā ædifican-
da, multa in ministros eorum confere-
bat. Non longe abire necesse est. Sacel-
lum hoc in proximo videtis quāto sum-
ptu exædificatum, deinde quanta cura
prouisum est ministris, vt pie Deum in
illo colerent. Quid dicā de Ecclesia Ca-
thedrali Vilnē: quę cum proxime con-
flagrasset, ipsius opera potissimū, & pe-
cunia denuo est exædificata: vt interim
alia tem:

alia templa silentio p̄teream, quę ille si
non extruxit, vt extruerentur, vel pecu-
nię partem, vel materiam tamen suppe-
ditando, adiunxit. Neq; vero minorę vi-
uorum Dei templorum curā gessit. Nā
& in ministros Dei sacerdotes, & in pau-
peres quosuis, qua fuerit liberalitate, sci-
tis. Interea tamen euenit illi quod scri-
ptum est, Alij diuidunt propria, & diti-
ores fiunt, Alij rapiunt non sua, & sem-
per in egestate sunt. Sicut enim apud
vicinos factum videtis, qui plurima ra-
puerūt non sua, qui templa spoliauerūt
qui ministros Dei suis fructibus fraudau-
erunt, eos ad summam tandem egesta-
tem recidisse. Sic contra noster hic, qui
fuit liberalior in Ecclesias & earum mi-
nistros, quo plura tribuebat egentibus
hoc abundabat magis, hoc maiores opes
reliquit. Adeo verum illud est, Fœnera-
tur domino qui miseretur pauperis, &
vicissitudinem suam reddet illi. Sed re-
liqua lectionis huius videamus. Qui p̄-
batus est inquit, in illo: intellige in auro,
Diuitię enim & potentia dicit, recte qui
dam, quamuis Ethnicus, certissimū faci-
unt morum experimentum. Aut enim
meliores

Pro. II.

Pro. I9.

meliores propter hęc, aut peiores sumus
Quod enim index auro hoc aurum est
homini. Illud enim indicat qualis quis
sit. Sic probati sunt in auro Melchize-
dech Rex, Abrahā, Isaac, Iacob, Ioseph,
Dauid, & perfecti inuenti sunt. Sic post
Christum quod natum, sancti Reges
nonnulli probati sunt. Et int̄ alios Rex
hic noster Sigismundus probatus est in
auro & perfectus inuentus est, vicit au-
rum, non est victus ab auro. Et erit illi
gloria æterna. Hoc premiū accipiet, vel
accepit iam. Audiuisse enim eum spe-
ramus iucundam illam vocem & omni-
bus expetendam. Euge serue bone & fi *Math. 25.*
delis. Quia supra pauca fuisti fidelis, su-
pra multa te constituam. Intra in gaudi-
um domini tui. Sequitur in contextu.
Qui potuit transgredi & non est trans-
gressus. Et quasi exponens quid sit tras-
gredi, subiungit: facere mala, & non fe-
cit. His verbis clarius etiam explicat Ie-
sus Syrach quomodo diues in auro pro-
batus & perfectus inuentus sit. Nemo
enim transgrediendi potestatem habet
maiores, quā qui diues, qui potens est,
cui fluunt ad voluntatem omnia. Paup

C

si velis

si velit non perinde transgredi potest,
neque enim parem habet facultatem: non
desunt qui libere admoneant, qui prohibeant,
qui metu etiam iniecto in officio
contineant, ut si minus virtutis amore
saltem pæne formidine a peccato arceatur,
propterea paupertatem Augustinus
philosophiæ magistrâ vocat, Chrysostomus
vero quendam esse dicit manu-
ductionem in viam, quæ ducit ad cælum.
Vnctionem Athleticâ, exercitationem
magnâ & admirabilẽ, portum tràquillũ
Opes contra recte quidam vocauit irri-
tamenta malorum. Nam & Sodome non
alia memoratur iniquitas, nisi superbia,
saturitas panis, & abundantia, & otium,
Neque sine causa Poetæ Plutum cœcum
finxerunt, non solum quod citra discrimen
diuitiæ dignis contingunt aut indignis,
verum etiam quod quibus contigerunt,
eos cœcos reddunt ac plerumque demen-
tant: accedente præsertim turba assen-
tatorũ qui ex stultis insanos faciunt: qui
ad gratiam omnia loquuntur. Quorum
hæc nonnunquam voces audiuntur, licere
Principi quod libet, esse Principem solu-
tum legibus, quod Principi placuit vi-
gorem

Exe. 16.

porē legis obtinere. Magna hęc est ma-
gnorum virorum infœlicitas, qđ non fe-
re veritatem audiunt. Vnde quidam di-
xisse fertur. Diuitum & Regum filios
nihil recte discere nisi equitare. Nam si-
ue literas: siue palęstram, siue quicquid
aliud doceantur, assentari omnes, cede-
re ac submittere se, solum equum non
intelligentē priuatus ne sit sessor an Rex
diues an pauper precipitare si quis artē
equitandi nesciat. Cęterum quo diffici-
lius est diuitem: & qui cum imperio ~~u-~~
satur non transgredi, hoc est preclarius.
Recte ergo beatum vocat Iesus Syrach
diuitem, qui potuit transgredi, & nō est
transgressus, hoc est facere mala & non
fecit. Nam vitium in transgressione, vir-
tus est in modo. Sicut enim sanum dici-
mus corpus in quo temperatę sunt qua-
litates, vt neq; frigus, neq; calor, neq; sic-
cum excedat, aut humidum. Si quid au-
tem horum transgreditur morbum vo-
camus. Ita est sanitas quędā animi quę
virtus dicitur, quę in mediocritate consi-
stit, vbi temperatę sunt affectiones. Est
rursus morbus qui vitium in transgres-
sione, quę nihil aliud est q̄ declinatio

vel in dextram vel in sinistram. Hoc est
Deut. 5. quod per Moysen precipit Deus, Via
Regia ambulabis, & non declinabis neque
ad dextram neque ad sinistram. Via Re-
gia temperata est, nec plus in se habens
nec minus. Verbi gratia. Via Regia pru-
dentia est; ad dextram declinat, qui plus
sapit quam oportet, ad sinistram qui minus
quam necesse est. Transgreditur uterque, trans-
grediendo peccat. Via Regia incedit quod
Ro. 12. modum seruat, qui sicut Paulus admo-
net, sapit ad sobrietatem. Rex hic no-
ster potuit transgredi & non est transgressus
non declinavit ad dextram cum sciret
Ro. 11. scriptum esse, Noli altum sapere, sed ti-
me. Et rursus. Non plus sapias quam neces-
se est, ne obstupescas. Re vera si quisquam
alius hic est grauissimus animi morbus,
si quis apud semetipsum prudens est: quod
Ro. 12. prohibuit Paulus dicens, Nolite esse pru-
dentes apud vosmetipsos, Propheta quoque
Eza. 5. comminatur talibus. Ve inquit qui es-
tis sapientes in oculis vestris, & coram
vobismetipsis prudentes. Inde hereses,
inde existunt schismata, dum se solum
quis intelligere, ceteros omnes desipere
sibi apertos oculos, ceteros in vniuersum
coecos

cœcos esse putat. Sed audite quid dicat
eiusmodi dominus. Si cœci inquit esse.

1041.9.

tis, non haberetis peccatum, nunc vero
dicitis, quia videmus, peccatum ergo ve-

strum manet. Quæ: malum: ista est cœ-

cititas mentis, cæteros omnes cœcitatibus
condemnare, sibi soli apertos esse oculos
existimare? Vnde autem ea oritur nisi

ex inobedientia. Sic primi parentes no-

stri, postq̄ ab obediētia Dei recesserūt,
& de vetito ligno scientiæ gustauerunt,

dicit scriptura, q̄ aperti sunt oculi eorū.

Sic & Ionathæ cum contra sui patris in-

1. Reg. 14

terdictum de melle gustasset, illuminati
sunt oculi eius. Sed v̄ illis quibus ad
hunc modum aperiuntur & illuminan-

tur oculi. Per hanc enim illuminationē
& Adā e paradiso eiectus, & Ionathas
Regni successione priuatus est, Caue-

Gene. 2.

ant ergo sibi, qui ab Ecclesiæ obedientia
cum recesserint, apertos sibi esse oculos
gloriantur. Ireneus illum Gene: locum
explicans. Ex omni ligno paradisi co-

C in̄ sicut dii,

Ez. 14. sicut dñi, ne velitis esse similes altissimo,
sicut ille qui propterea de cœlo deturba-
tus est. Ne velitis solis vobis verum scri-
pturarum intellectū arrogare. Quę bo-
nę quidem sunt, sed elatus sensus mal⁹
est. Elatus autē sensus est, sensus priua-
tus, sensus singularis, sensus ab Ecclesie
sensu dissidens, quando scilicet quis non
Ecclesie spiritum sequitur, cuiusmodi

Eze. 13. dominus comminatur, dicens, Vę pro-
phetis insipientibus, qui sequuntur spiritum
suum & nihil vident. Fugite per
Deum immortalem, fugite talem sapiē-
tiam, quę non est desursum descendens,

Iaco. 3. sed terrena, animalis, diabolica. Quis e-
nim fructus eius nisi zelus amarus, nisi
contentio, cum ea quę desursum est sa-
pientia, primum pudica sit, deinde paci-
fica, modesta, suadibilis, bonis consenti-
ens, plena misericordię & fructibus bo-
nis. Hanc diuus Rex noster amplexus

Psal. 130. est, huic nitebatur. Non est exaltatum

Ecc. 3. cor eius, neq; elati sunt oculi eius, Non
ambulabat in magnis, neq; in mirabili-
bus super se. Altiora se non querebat,

Rom. 12. fortiora se non est scrutatus. Non erat
inter alta sapientes, verum inter humili-
bus consen-

bus cōsentientes, in captiuitatem redi- Co. 19.
gebat intellectum suum, in obsequium
Christi, & corporis eius Ecclesie: atq; ita
non declinabat in dextrā vt saperet plus
q̄ oportet sapere, sed nec in sinistrā de-
clinabat, vt minus saperet q̄ necesse est,
& imprudentia peccaret, quod fit ab ijs
qui temere agunt & precipitanter, Cum
puer esset sancte fuit a parentibus edu-
catus, neq; leniter sacris biblijs imbuit⁹,
& in Salomonis ac Iesu Syrach scriptis
diligenter versatus. Ibi legerat ante om-
nem actum: consilium stabile p̄cedat. Eccol. 37.
Via stulti recta in oculis eius, qui autē Pro. 12.
sapiens est audit consilia. Qui agūt cun- Pro. 13.
cta cōsilio, reguntur sapientia, salus, vbi Pro. 14.
multa consilia. Talibus p̄ceptis puer im-
butus, quoniam, non priuatam, sed pu-
blicam totius Regni se personam susti-
nere intelligebat, vt neq; recti facere ni-
si publico omnium bono, neq; peccare
nisi publico omnium malo posset, non
vlla de re, sine consilio Senatorū quicq;
statuebat, quin etiā leuissima de re que-
situs, non nisi deliberatus respondebat.
Memor eius quod scriptum est, sit autē
omnis homo velox ad audiendū, & tar-

146.1. dus ad iram. Quare sermones ad mensuram proferebat, examinatos libra iustitię, vt esset in sensu grauitas: in sermone pondus, in verbis modus. Videtis ergo quomodo prudenter & sapienter omnia faciēdo Rex noster transgressus nō est, quomodo via Regia incessit non declinando in dextram, vt plus q̄ oportet saperet: neq; in sinistram, vt minus sapere videretur p̄cipitanter aliquid agendo. Nunc ad filiam prudentię fortitudinē veniamus. Nam quę prudentia destituta est fortitudo, ea nomen fortitudinis

144. 11. non meretur. Propterea Propheta iungit hęc duo, spiritum consiliū & fortitudinis. Destruitur enim (vt sancti illius verbis vtar) fortitudo, nisi per consiliū fulciatur. Quia quo se plus posse conspiciat, eo deterius sine moderatione in p̄ceps ruit. Est ergo via Regia fortitudo quoq; Declinat ad dextram qui temerarius est & audax, ad sinistram qui pauidus est & formidolosus. Diuiditur aut fortitudo in res bellicas & domesticas. Vtraq; clarus fuit Rex noster. Bellica fortitudo quāta in illo fuerit tot victorię declarant, quas insignes de suis hostibus reportat-

reportatit. Fuit enim animo imperterrito
to vt quoties necessitas postularet, obij-
cere periculis vitam suam nō dubitaret,
Atq; ita in sinistra non declinabat, Mul-
to minus aut in dexteram, Nulla enim a-
re magis fuit q̄ a temeritate remotus.
Pacis enim & tranquillitatis studiosus,
propulsabat magis bellum quā infere-
bat, neq; nisi necessitate compulsus, bel-
la suscipiebat, qd quāta mala secum tra-
heret non ignorabat, neq; aliud in susci-
piendo bello, q̄ pacem querebat. Non
ille sui fiducia peccabat, quam p̄sumpti-
onem vocant, multo minus pusillanimi-
tate. Sed magno quodam & excelso cū
esset animo, nulli neq; homini, neq; per-
turbationi animi, neq; fortunę succum-
bebat, Non metu frangebatur, non pote-
state mutabatur, non extollebatur pro-
speris, non mergebatur tristibus. Idem
in illo vultus: eadem semper frons appa-
rebat, cum nulla mentis qua vultus fin-
gitur, fieret mutatio. Philosophorū quo-
rundam est sententia, Sapientis animū
talem esse, qualis est supra lunā mundi
status, semper illic serenum est, nullae
apparent nebulae, nullę pluuie, nullę tē-

pestates: talis erat animus Regis nostri, in quem nullæ propemodū perturbatio nes cadere visæ sunt, vt non verbo magis diceretur, quā esset re ipsa Serenissimus. Nam non modo tranquillus ipse fuit, verū etiam tranquillabat & serenabat omnia, non suo modo in Regno verum & in alijs, vbicumq; ciuile bellū excitari cognouerat, sedare pro virili conabatur. Quanto labore, quanto sumptu suo: de Regno Hung: int̄ se armis disceptantes Ferdinandū & Ioannē Reges in gratiā reducere nitēbatur? Quāto studio contendebat, vt inter Imperatorem & Galliarū ac Daniæ Reges, pacem conciliaret? De sedanda vero seditione nuper in Germania coorta, credibile nō est, quā sollicitus fuerit. Necq; sumptib⁹ parcēbat vllis, quoties id aut Christianæ Reipub⁹, necessitas, aut Regni sui ratiōes, aut sua ipsius dignitas postulabat. Testantur hoc impensæ factæ in legatos, qui de cōponendis Regib⁹ Christianis non semel missi fuerūt: & in eos qui missi ad se essent liberaliter habent. Testantur effusæ ex fisco pecunię in militem in finibus alendum, in sarcinenda
damna,

damna, quæ semel & iterum per latrun-
culos quosdam ex terris Maiestatis eius
Turcis & Tartaris illata fuerunt: in Tar-
taros muneribus deliniendos: quo eos
quasi in sua semper haberet potestate,
Testantur soluta militibus stipendia quæ
a Ioanne Alberto & Alexandro fratri-
bus debebantur. Dotes quatuor sorori-
bus numeratæ, quæ a fratribus promisi-
sæ, neque tamen missæ fuerant, Filiabus
vero duabus, quibus quæ Paraphernorū
nomine addita fuere, dotem etiam prope-
modum superabant. Testantur tot insang
substructiões in hoc Cracouienē, in Vil-
nenē, in Sandomirienē, in Camenecenē,
Leopoliēnē, Corcinenē Castro & alijs in
multis locis. Nullus ut vno hoc in Polo-
nia fuisse Rex magnificentior videatur
Quod quidem per hunc potissimum il-
lustratum est: & celebrius factum, quæ fu-
it vnquam antea, Ipse splendorē in hoc Re-
gnum, ipse politiam primus inuexit, cum
inter barbaros antea numerati fuissim⁹.
Fuit ergo Rex noster magno & excelsio
animo in rerum externarum despicien-
tia, sed non minore in perferendis dolori-
bus, & aduersis tolerandis, quibus ne-
quaquam

quæ animus eius frangebatur, Nā siue
à Deo immittebantur aliqua, vt morbi
& grauissimi totius corporis cruciatus,
quos sæpe sustinebat: non sine quadam
admiratiōe beati Job in eo patientiā vi-
dere licuit, non modo murmurare cōtra
Deum auditus non est, sed ne verbum
quidem asperius contra quæcūque aliquod
proferre visus est. Siue etiam Satanæ in-
sidijs tētaretur, forti atq; infractō animo
confusus in eo qui vicit mundū, qui con-
culcauit Leonem & Draconem, omnia
tela nequissimi ignea: scuto fidei pro vi-
rili sua extinguere conatus est, Deo co-
natū eius adiuuante. Siue homines eti-
am aliquando persequerētur maledictis
iniurijs, contumelijs incesserent, nō alio
animo tulit hæc quam tulerat olim Da-
uid Semei sibi maledicentem, memor
illius quod scriptū est, Melior est patiens
viro forti, & qui dominatur animo suo
expugnatore vrbium. Recti se consciē-
tia consolabatur, neq; aliud maius & ho-
nestius vindictæ genus esse persuasum
habebat, q̄ ignoscere. Quod in magni
cuiusdam Imperatoris laudibus positū
acceperat, eum obliuisci nihil solere nisi
iniurias,

Ioan. 15.

Psal. 90.

Ephe. 6.

2. Reg. 15.

Pro. 16.

injurias, id ipse ita imitabatur, vt etiam superior euadere conaretur. Nam non ignoscebat modo, verum etiam diligebat inimicos suos, iuxta Christi preceptum, & benefaciebat ijs qui oderant eum, Nō vincebatur a malo, sed vincebat in bono malum. Ac bona pro malis reddendo: carbones ignis cōgerebat super capita persecūtiū se. Atq; vna hac re testatum cunctis faciebat se filiū esse altissimi, qui benignus est etiā super ingratos & malos, Neq; vero in ijs modo rebus fortitudo eius lucebat: Sed cū illud memoria teneret, non qui cæperit, verum qui perseuerauerit, vsq; in finem saluus erit: summa in eo fuit laus perseuerantiæ, Non ille vt paruulus fluctuabat, neq; circumferebatur omni vento doctrinæ: Non erat similis fluctui maris qui a vēto mouetur & circumfertur: sed cum esset fundatus super petrā: nullæ pluuiæ, nulla flumina, nulli venti irruentes dimouere eum de recto sensu, deq; vera Christi fide potuerunt. Dicebat cum Hieronymo. Illam senex tenebo fidem in qua puer natus sum. Sed & alijs omnibus in dictis factisq; suis, sum

Math. 5.

Rom. 12.

Math. 10.

Ephe. 4.

Iaco. 1.

Math. 7.

ma fu

ma fuit constantia. Neq; transgredieba
tur vel ad dextram declinando, vt esset
pertinax & p̄fractus: quo vitio nullum
potest esse, in principe p̄sertim, maius
vitium, vel in sinistram, vt esset mollior
quā oporteret. Dabat ille locū rectis cō
silijs, neq; suo iudicio tantum tribuebat,
quin cederet consentienti iudicio & vo
luntati Senatorū suorū. De quorum cō
silio si quid statuisset, de eo priusq; ad de
crepitam senectutem peruenisset, nulla
se ratione deduci patiebatur. Fuit ergo
fortitudinis quoq; laude beat⁹ Rex no
ster: neq; transgressus est: vt vel in dex
tram vel sinistrā declinaret. Est via Re
gia temperantia quoq; quam ordinem
& modum quendā esse volunt omnīū
quæ fiunt quæq; dicuntur. Hunc ordi
nem & modū transgreditur, qui vel in
dextram declinat vel in sinistrā. In dex
tram declinat, qui sensum omnem & hu
manitatem refugit, qui etiā ab ijs absti
net sine quibus natura conseruari non
potest: Cū rationabile Paulus obsequiū
nostrum esse iubeat. Timoteum etiā
hortatur, vt ab aqua abstineat, vino mo
dico vtatur propter stomachum. In sini
stram qui

Rom. 12.

1. Tim. 5.

strā qui nimio plus voluptatibus indul-
get, siue quæ ex cibo, siue quæ ex potu,
siue quæ ex rebus obscenis percipiunt.
At his quoq; rebus cum trāsgredi Rex
noster potuerit, transgressus tamen non
est. Cuius quæ fuerit verecundia, quan-
ta honestas, meministis omnes. Non in
factis es modo, verum etiam in sermone
re lucebat, qui nihil indecorum resona-
bat: nihil scurrile, nihil ineptum: plena
fuit grauitatis oratio: et si cum esset ani-
mo remissiore a iocis non abstinencebat, ve-
rum ijs eiusmodi, qui nihil de eius graui-
tate prorsus decerperent, Neq; in orati-
one modo, sed & in vultu, in statu, in in-
cessu, in motu etiam, corporis decorum
illud Regium apparebat, vt si quis etiā
non nouisset, hæc tamen cum vidisset,
ad Regiam personam sustentandam a
natura factum diceret. Abstinentia ve-
ro fuit singulari, cuius rei argumentū
est, quod sicut ille in vtero sanctificatus,
vinum & siceram non bibit. Qua tamē *Luce 1.*
in re transgressus non est, neq; modum
excessit, Non declinauit in dextram: vt
ad extremū vsq; a vino abstineret. Sed
cum ingrauescente ætate suaderent me
dici, y

dici, vt suę valetudini consulendo videretur, dedit locū eorum consilijs, Sed non ita, vt vel in sinistram declinaret & bibendo modum excederet, qui nuncq̃ in vita sua ebrius visus est. Porro quod ad cibos attinet, minime fuit delicatus, Bis quidē in die: sed non plus tamē quā appeteret natura, comedebat. Ieiunia vero ab Ecclesia indicta, sancte obseruabat, non q̃ cibum aliquem esse immunum iudicaret, vel q̃ regnum Dei escā esse & potum putaret. Sciebat ille q̃ omnia munda essent mundis, q̃ omnis creatura Dei bona esset: q̃ esca nos nō cōmendat Deo, neq̃ si manducauerimus abundabimus, neq̃ si non manducauerimus deficiemus. Atq̃ ita nihil aliud ieiunando spectabat, quā vt carnis desideria frenaret, Sine cerere enim & bacho friget Venus: vt, exemplo Danielis: ad contemplationem Dei & beneficiorum eius mentem redderet magis idoneam, vt quæ cibo plerumq̃ deprimit, ea per abstinentiam in sublime tolleret. Deniq̃ vt Niniuitarum, vt Samuelis, vt Daud, vt Esdre, vt Sarę filię Raguelis, vt Iudit, vt Hester, vt Machabeorum exemplo

Rom. 14.

Timo. 1.

1. Tim. 4.

2. Cor. 8.

Ioan. 3.

1. Reg. 7.

1. Esdr. 8.

Tob. 3.

Judith 5.

exemplo Deum peccatis suis irascentē *Hester 4.*
placatum redderet, Didicerat enim pu- *1. Mach 3*
er, bonam esse orationē cum ieiunio & *Tobie 12.*
Eleemosina. Quod enim oratio pullat,
impetrat ieiunium: accipit Eleemosina:
vt sibi inuicem tria hęc vitam dent. Est
em̄ orationis anima ieiuniū, ieiunij vero
vita Eleemosina. Sed hac quoq; in parte
non est transgressus. Nā cum valetudo
illius id visa est postulare, de consilio v-
triusq; medici, vetitos etiam ab Ecclesia
cibos sumebat: neq; ita anxie ieiunia
obseruabat, quin esse dandū aliquid ne-
cessitati putaret. Extra quam non ea te-
mere vnq; violabat. Qua cum abstinē-
tia fuerit, nihil mirum est, Si fuit apud
eum honorabile cōnubiū, thorus imma-
culatus: foelix maritus, qui nesciuit tho-
rū in delicto, Qui fidē vxori datā ita ser-
uauit, vt eam fregerit nunq;. Habuit v-
xores duas, Vnam Stephani Comit̄is
Scepusiēn̄ filiam, Ioannis Vngarię Re-
gis sororem, Barbarā nomine sanctissi-
mam foeminam. Alteram quę superstes
illi est, Bonam Ioannis Galeacij Sphor-
cia Ducis, Mediolanēsis & Isabellæ ex
Aragonę Rege prognatę filiam, cum

Heb. 13.

Sapi. 3.

D

vtraq;

Hester 3.

Prover. II.

Prover. 20.

utraque ita vixit ut preter eas foemina
agnosceret nullam. Neque vero in his mo-
doque vel ad cibum vel ad potum, vel
ad carnis desideria pertinent, tanta fuit
abstinentia, verum in affectionibus etiam
animi moderandis incredibili fuit conti-
nentia: & cum potuerit transgredi trans-
gressus non est. Non est transgressus ali-
quo crudelitatis genere, cum fuerit cle-
mentia singulari, ut multo verius ipse
quam Artaxerxes dicere potuerit. Cum
plurimis gentibus imperarem: volui ne-
quaquam abuti potestatis magnitudine, sed
clementia & lenitate gubernabam sub-
iectos: ut absque villo terrore vitam silen-
tio transigentes optata cunctis mortali-
bus pace fruerentur. Nam quem librum
puer edidicerat, in eo scriptum esse memi-
nerat, quod clementia preparat vitam, quod mi-
sericordia & veritas custodiunt Regem:
& roborant thronus eius clementia, Neque
enim alia virtus vlla magis facit ad con-
cilianda hominum studia quam clemen-
tia que Principem decet maxime: cum
nihil ea sit laudabilius, nihil magno &
preclaro viro dignius. Hanc ergo virtu-
tem ita fuit amplexus Rex noster, ut
non aliud

non aliud fere vitium eius maius esse di-
ceretur, quam quod esset in fontibus ple-
tendis remissior. Cum itaque eum horta-
tus quidam fuisset ad severitatem, qui
scis inquit nunc a te eam exorsurus essem?
Nonne fuit insignis haec eius clementia,
quod cum necessarium contra suum ne-
potem in Prussia bellum suscepisset, po-
steaque eos omnes qui militatum ad illum
contra se profecti fuerant sub potestate
suam subiunxit, cum vitae in eos necisque
potestatem haberet: non modo occidi-
quenque passus non est: sed viatico instru-
ctos benignius etiam haberi: atque ad fi-
nes usque Germaniae deduci iussit: ne qua-
vis eis a quoque inferretur. A deo clemen-
tissimus Princeps alieno sanguini tamquam
suo parcebat, Neque vero sola in eo cle-
mentia, sed & mansuetudo fuit admira-
bilis. Tantum enim ab eo abfuit, ut per-
irram gravius in quenque animaduerte-
ret: ut ipsam etiam iram ita frenaret: ut
non modo factum, verum ne verbum
quidem vllum asperius ex ore eius irati
audiretur. Nam & hoc scriptum legerat.
Fili in mansuetudine opera tua perfice,
& super gloriam hominum diligeris, Nul-

Dñi lares

Ecc. 3.

la res æque facit hominem Deo dilectum
 & hominibus vt mansuetudo. In sacris
 biblijs Moylis, Ioseph, David præsertim
 laudatur mansuetudo, sed nullo horum
 fuit inferior, princeps hic omnium quos
 ætas hæc nostra vidit mansuetissimus.
 Qua sua virtute in sui cunctos amorem
 rapiebat. Quis em̄ non amaret Christi
 imitatore Regem: qui cum maledice-
 retur, nõ maledicebat, cū pateretur non
 comminabatur, quin potius reddebat
 bona pro malis, beneficiebat persecu-
 tibus & calumniantibus se: Has eius
 virtutes ornabat modestia singularis.
 Nulla in eo cernebatur animi elatio.
 Quin illud q̄ puer didicerat diligenter
 obseruabat. Quãto maior es tãto te ma-
 gis humilia in õnib⁹ & corã Deo inue-
 nies gratiã; ac Thobie præcepti memor
 Nunq̄ ille superbiam in suo sensu, aut
 in suo verbo dominari permisit, Semp̄
 illud in corde versabat, Rectorem te po-
 suerunt, noli extolli. Esto in illis quasi v-
 nus ex ipsis, curã illorum habe. Quodq̄
 a Christo dictum est, Reges gentium
 dominantur eorum, & principes eorum
 potestatem habent ipsorum, Vos autẽ
 non sic,

non sic, Sed quicumq; fieri voluerit ma
ior, erit vester minister, Et quicumq; vo
luerit in vobis primus esse, erit omnium
seruus. Non est igitur elatum cor eius
in superbiâ super fratres suos: Sed ita cū
subditis suis viuebat, sicut pater cū filijs.
Quæ ad officiū suū Regiū pertinebant
earum rerum ita fuit studiosus, vt a vitio
curiositatis longo abesset, sciebat diuisa
esse purpurâ & sacerdotium: ad Regem
Palatia, ad sacerdotes Ecclesias pertine
re. Imperatorem, & Regem bonum, si
cut scribit Ambrosius, intra Ecclesiam
esse, non supra Ecclesiam. Itaq; nihil si
bi iuris vendicabat in Dei ministros:
neq; aut de moribus illorum, aut de fi
dei causis cognitionem sibi vsurpabat,
quã iã non sui ordinis esse intelligebat:
sed Constantini Gratiani, & aliorū lau
datissimorū Imperatorum, ac maiorum
etiam suorum exemplo, libera de ijs iu
dicia Sacerdotū & Episcoporū esse vole
bat. Quod ab illis esset decretū reueren
ter exequebatur, neq; se in eorū officia
ingerebat. Memor eius quod Ozie Re-
gi acciderat, qui thuribulū ferens: & cō
tra legem Dei sacrificium sibi violenter

Deut. 1.7

2. Par. 26.

D iñ assumens

assumens, resistente sibi Azaria Sacerdote, cum obtemperare nollet: & cedere diuina indignatione confusus & uarietate lepre in fronte maculatus est: ea parte corporis notatus a domino, ubi signatur qui dominū promerentur. Quod et 2. Reg. 6. euenerat Ozię, qui cum extendisset manum ad arcam Dei, iratus est indignatione dominus contra eū, & percussit eū super temeritate, qui mortuus est iuxta arcam Dei. Sed de hac temperantia illius: deq̄ modestia singulari dicta sufficiant. Restat ea que mater est & Regina virtutum omnium iustitia, de qua pauca cum dixerimus finem sermoni faciemus. Hic quoq̄ trāsgressus nō est Rex noster. Nam nisi trāsgredi & hic liceret, non diceret sapiens: Noli esse iustus multum. Iustus uero multū est, qui non habita ratiōe æqui boni, summo iure facienda putat omnia, cum etiam prouerbio sit vsitatum, summū ius, summā iniuriam, summam esse crucem, quiq̄ magis ad seueritatem implicatus, q̄ ad misericordiam est propensus. Quod qui facit is declinat ad dextram: sicut ad sinistra declinat qui remissior est. q̄ oportet in ad-

er
ere
rie
par
nā
dq
na
ati
eū
tra
lli
ci
na
u-
cie
ex
ce-
us
on
fa-
er-
nā
icq
ad
ui
si-
or-
d-
tet in administranda iusticia. In neutra
partē declinavit Rex noster, sed incessit
via Regia: modum in leueritate, modū
seruauit in indulgentia. Quod si alteru-
tra re transgressus est: in multis em̄ offen-
dimus omnes: indulgendo magis trās- Iacobi 3.
gressus est, q̄ seuerius animaduertendo
Quod in hanc partem citius peccare sci-
ret. Neq; vero ita legum apices cōsecta-
batur: vt non mentem potius legis inspi-
ceret, vt non æqui boni simul rationem
duceret. Cauti ante omnia summo stu-
dio ne cui noceret ipse: ne cui iustam de-
facta per se iniuria querendi occasionē
daret. Neq; solutus legibus, quin alliga-
tus illis potius esse cupiebat: neq; aliū de
q̄ de iuris authoritate suam authorita-
tem pendere volebat. Quod maius esse
iudicaret imperio submittere legibus
principatum. Nec satis habuit ipse ab in-
ferenda iniuria abstinuisse, nisi memor
officij sui Regij, propulsaſſet etiam, si q̄
alius cuiq; intulisset. Iudex fuit incorru-
ptus, vt qui ab odio, ira, amicitia & om-
ni cupiditate vacuus esset, Faciles ad eū
erant aditus, Iuris dicendi laborem nul-
lum prorsus declinabat, Totis interdū

octo horis & amplius etiã sicut ipsi me-
ministis cognoscẽdis causis p̄sidebat.
Cum nihil interea vere beatus diues iste
Math. 5. noster nisi iusticiam esuriret atq̄ sitiret.
Audiebat æquanimit̄er vtramq̄ partẽ
summa cum patientia. Quam diu vel-
let dicendi cuiq̄ potestatem faciebat.
Mane cum pro tribunali sedisset ad ve-
speram vsq̄, causas nonnunq̄ cognosce-
bat, Cum prior esset apud eum, suũ cui-
q̄ tribuendi, q̄ valetudinis conseruãdæ
ratio. Extremis tamen temporibus his
quoniam lecto plerumq̄ fuit affixus a
causarum cognitione supersedebat. Ni-
hilominus quãlibet affecta & ætas eius
& valetudo fuit, simul vt a morbo suo
paululum erat recreatus, ad officium su-
um redibat. Quo cum rarius fungeret,
vno & altero anno ante obitum, p̄pter
ingrauescentis morbi vim, inde natae
sunt hominum querimonie, quod se ius
suum consequi non posse dicerent, Cu-
ius tamen rei, nulla penes eum culpa re-
sidebat, Voluit enim ille, sed vis morbi
non permittebat. Tanta autem fuit om-
nium de illo iustitię opinio, vt cũ p̄esse
iudicijs ipse non posset, nõ cognosci cau-
sas, quã

fas, quā ab alio quopiam præter iustissi-
mum Regem suū iudicari mallet. Quo-
niam vero late patet nomē iustitię, sub
qua virtus omnis continetur, paulo de
ea fusius dicendum nobis erit, vos quod
facitis, attēte, que so, audiatis. Iustitię fun-
damentum fides est, quam volunt esse
dictorum factorumq; cōstantiam & ve-
ritatem, que si in quocūq; alio fuit mortali
um, fuit in hoc Rege nostro maxima.
Erat enim verbum illius, est, est: non, nō. *Math. 5.*
Nihil fuit eius promisso certius: vt in v-
tramq; iam aurē ei dormire licuerit: cui
quid ipse promississet. Quod prius futu-
rum esset, vt cōelum rueret, quā vt pmis-
sum ille non faceret. Nihil in eo fallax,
nihil multiplex, Sed erat vir ille simplex *Iac. 1.*
& rectus, ac timens Deum, Sed nobis
nunc alia de fide p̄ter hanc dicere p̄posi-
tum est, de ea quam nulla bona opera p̄-
cedūt: ex qua omnia p̄cedunt, neq; em̄
aliunde opera nostra bona sunt, nisi ex
fide, Quā si tollas inanis est prudentia,
inanis est fortitudo: inanis est temperā-
tia: inanis est iustitia: inanis est virtus
omnis: neq; virtus dici meretur. Cum *Ro. 14.*
omne q̄d non est ex fide, peccatum sit, so

D v

la fides

la fides est que nos a peccatis omnibus purgat: que mentes nostras illuminat: que Deo nos reconciliat: que cunctis participibus nature nostre confociat: que remunerationis future spem nobis inspirat: que sanctas virtutes in nobis auget, que nos in earum possessione confirmat. Tolle fidem, omnem simul virtutis possessionem sustulisti: Que enim est virtus nostra: que sapientia nostra: que iustitia nostra: que sanctificatio nostra: nisi dominus noster Iesus Christus qui factus est nobis hæc omnia: qui sanguine suo nisi nos redemisset: nemo aliquo cum suo merito, virtute vlla perditus, nemo iustus, nemo nostrum sanctus esset. Fides ergo in Iesum Christum hæc est iusticie nostre fundamentum, super quod si quid ædificauerimus, id stabile futurum est. Hoc fundamentum fixum in fuit, & immobile in Regno nostro, ad extremum usque spiritum eius, Sicut exitus eius ex hac vita declarauit, Non vacillauit fides eius, non passus est ille se transferri ab eo per quem vocatus erat in gratiam, in aliud Euangelium.

Gal. i. Quod non est aliud, nisi sunt dicit Paulus, qui

lus, qui vos conturbant, & volunt con-
uertere Euangeliū Christi. Non passus *Hebr. 1. 3.*
est abduci se doctrinis varijs & peregrini-
nis. Ab ijs iuxta Pauli præceptum decli-
nabat, qui facerent dissensiones & offen-
siones p̄ter doctrinam quam didicimus *Roma. 16*
Memor illius q̄d ab eodem Paulo scri- *Gal. 1.*
ptum est. Licet nos, aut Angelus de cœ-
lo Euangelizet nobis, præterquā Euan-
gelizauimus vobis, anathema sit. Sicut
prædiximus & nunc iterum dico: Si q̄s
vobis euangelizauerit, præter id quod *Col. 1.*
accepistis anathema sit. Permanebat in
fide fundatus, & stabilis & immobilis
a spe Euangelij quod audiuerat: facile
vt appareret eum esse fundatum supra
firmam petram, Et quoniā fidei comes
indiuidua spes est, hac semp fuit in Deū
fixa: & stabili. Non ille in curribus &
in equis, nō in sextili Solis, nec in trino *Psal. 19.*
Iouis, sed in nomine domini fiduciam
suam collocabat, cui cum sciret nō esse
difficile saluare, vel in multis vel in pau-
cis, parua semper manu, in solo Deo spe *1. Re. 16.*
sua collocata, magnos exercitus vicit,
fudit, fugauit Quoties eum difficulta-
tes aliquę præmebant: non alio confu-
giebat

2. Reg. 22. giebatur quā ad Deum, qui est iudicium om-
nium sperantium in se. Illi dicebat. Quo-
niam fortitudo mea: & refugium meū
es tu: spes mea a iuuentute mea: ppter
nomen tuum educes me & enutries me
Educes me de laqueo quem absconde-
runt mihi, quoniam tu es protector me-
us. Neque enim spes vnquam fefellit collo-
cata in Deo, qui non deserit vnquam sperā-
tes in se. Sic autem ille sperabat, hęc tem-
poralia, tanquam media quedam, per quā
transeundum esset ad externa. Ancho-
ram interea spei suę figens in solo Chri-
sto, qui vita æterna, vita est sine fine be-
ata. Hoc solo præ omnibus frui deside-
rabat. Ad fidem certam & spem firmā
quam in Christo defixerat accessit ma-
ior horum charitas. Quæ fidei, quæ vir-
tutum omnium vita est. Sicut enim vi-
ta corporis est anima per quam corpus
mouetur & sentit. Ita vita fidei charitas
est, per illam enim fides operatur. Et
sicut anima recedente, corpus moritur,
ita fides quoque moritur charitate refrige-
scente. Sine qua nemo Deo placuit, cū
qua nec potuit aliquis peccare nec pote-
rit. Hęc est excellentior illa via, quæ p-
se ambu-

Corin. 13.

Gal. 5.

1. Cor. 12.

se ambulantes ducit in patriam, Quæ
recte via vocatur. Nam sicut sine via p-
uenit nullus quo tendit, ita sine charita-
te non ambulare possunt homines sed
errare. Neq; licet in patriam cœlestem
nisi per viam charitatis peruenire. Quæ
in Rege nostro quanta fuerit, ex ijs quæ
dici de eo hæcenus audiuiſtis coniectu-
ram facere licet. Vnde em̄ virtutes om-
nes, quas enumerauimus: nisi ex fonte
manabant charitatis. Eius autem chari-
tatis quæ est ex corde puro, & conscien-
tia bona, & fide non ficta, Quam finē Rom. 13.
pcepti, quam plenitudinem legis, quã Col. 3.
vinculū perfectionis vocat Paulus. Nō
ille sibi se, sed potius ijs, quibus præerat
natum esse putabat. Quin potius nō ijs
modo quibus præerat, verum etiam hu-
mano, præcipue vero Christiano generi
vniuerso. Omnes ille Christianos haud
aliter atq; membra sua diligebat, Me-
mor illius qd a Paulo scriptum est, Sicut Rom. 12.
in vno corpore multa membra habem⁹
ita multi vnum corpus sumus in Chri-
sto, singuli autem alter, alterius mem-I. Cor. 10.
bra. Itaq; non quæ sua sunt querebat,
sed quæ aliorum: non ad suam priuatã,
sed ad pu

sed ad publicam omnium utilitatē, omnia sua consilia, actiones omnes referebat: omnium hominū necessitates, suas esse necessitates reputabat. Quicquid cuiuslibet hominum nociturum esset: haud aliter atq; sibi ipsi nociturum propulsare conabat. Et homo cum esset, Rex præsertim, nihil humani alienum a se existimabat, sic enim ille iudicabat, beluarum esse. sibi viuere, nec suas utilitates in commune conferre. Ad homines vero, Christianos præsertim, pertinere maxime, vt haud aliter aliorum commodis atq; suis ipsorum prospectum velint necq; secus, aut prosperis aut aduersis aliorum q̄ suis ipsorum rebus afficiant. Vt sit illud in corpore Christi, quod est in corpore hominis: Si quid patitur vnū membrum, compatiuntur omnia membra, siue gloriatur vnū membrum, cōgaudent omnia membra. Ferarum enim est proprium inuicem persequi, lacerare perdere: hominis contra excellentiæ, nihil magis conuenit, q̄ vt alterutrum iuuent, instruant, ædificent, & utilitatem communem tanq; propriam, ac magis etiam q̄ propriam curent. Omnia itaq; Dei bona

1. Cor. 12.

Dei bona, quibus vt audiuiſtis Rex no-
ſter affluenter erat dotatus, non ad ſua
ille; neq; ad ſuorum tantum, ſed ad to-
tius Reipub. Chriſtianę vtilitatem cõ-
ſerebat. Non ſibi ille prudens fuit, ſed
ſuis primum ſubditis quibus præ cæte-
ris tenebatur, deĩde ceteris omnibus,
Chriſtianis præſertim. Prima illi cura
fuit de ſuorum commodis, ocio & tran-
quillitate, proxima de Chriſtianorũ ali-
enorum Regum & Principum, poſtrema
vero de ſuis. Quamobrem quicquid illi
Deus ingenij: quicquid conſilij: quicquid
ſolertię conceſſerat: id ad ſuorum pri-
mum ſalutem ſui ſecurus: deĩde ad re-
liqui corporis Reipub. Chriſtianę inco-
ſumitatem conſeruandam conſerebat.
Si quando incendium aliquod non mo-
do inter propinquos Reges & Princi-
pes, ſed etiam inter illos qui longo inter-
uallo a Regno ſuo diſiuncti eſſent, exci-
tatum cognouiſſet, haud aliter accurre-
bat ad reſtinguendum illud: quã ſi ſuos
ipſius parietes ardere vidiffet. Legatos
illo ſe mittebat, qui, vt arma poneret, ne
in ſua ipſorum membra ferrum ſtringeret
vt ciuili bello abſtinerent; vt in barba-
ros potius

ros potius coniunctas vires conuerterēt
& a Christianorum ceruicibus durissi-
mam seruitutem repellere conarentur,
pro virili sua persuaderēt. Quę sollicitu-
do eius cum in alijs fere omnibus Chri-
stianorum bellis, vt audistis apparuit: tū
in ea seditione maxime, quę nup in Ger-
mania fuit concitata. Quam ille non ma-
nore studio quā si in Regno suo coorta
esset, reprimere studuit, se enim lædi, se
sauciari, se p̄mi interpretabatur, si quos
Christianos lædi accepisset. Quos eodē
quo membra sua loco habebat, omnes
Neq; tñ in hac sua charitate gradus quō-
dam non obseruabat. Etsi enim Chri-
stianis omnibus honestissime cupiebat,
non in alios tamen principes effusus fu-
it, suauius quā in Serenissimos & Excel-
lentissimos fratres Imperatoriā & Regi-
am Romanorū Maiestates, quibus ar-
ctiore propinquitatis vinculo fuit con-
iunctus. Itaq; cum falsus huc rumor al-
latus fuisset de infœlici Cæsa. Maiesta-
tis successu: in proxima illa seditiōe Ger-
manica: cum cætera sanus esset: adeo ta-
men fuit percussus, vt noctem illam to-
tam insomnem ageret. Posteaquā vero
lectiora

lectiora sunt illi renunciata, de rebus illius
Maieftatis ad voluntatem fluentibus:
etfi maluiffet pro fua erga omnes Chri-
ftiana charitate, fuum quemq; ftatū reti-
nere: recreatus tamen eft hoc nuncio ac-
cepto, Neq; vero laborare interea defijt:
vt qui exciderant gratia Cæfa. Maiefta-
tis reduci in eam poffent. Sicut autē pru-
dens, ita & fortis fuit nō ſibi, ſed ſuis pri-
mum: & in commune poſtea Chriſtia-
nis omnibus, parat⁹ omnia ſua, quā & *Ioan. 10.*
vitam etiam ſuam, Chriſti boni paſtoris
exemplo profundere, primum pro ouīū
ſuarum, deinde pro totius ouilis Chriſti-
ani ſalute & incolumitate: Adeo vilia
illi fuerunt omnia, vilis etiā ſpirit⁹ ipſe,
pro eo quod in commune cunctis expe-
diret. Quod ſi maiorem charitatem ne-
mo habet, q̄ vt animam ſuam ponat q̄ *Ioan. 15.*
p̄ amicis ſuis, quę maior eſſe poterit cha-
ritas: quam fuit hęc? Etſi em̄ re ipſa non
poſuit, poſuit tamen voluntate. Neq; a-
lia res eum tam fortem reddebat, q̄ illa
de qua ſcripſit ſapiēs, Fortis eſt vt mors *Can. 8.*
dilectio, ad eundem modum & tempe-
rans ille non ſibi tantū fuit, ſed eius om-
nibus primum, deinde in commune to-
ti Reip.

ti Reipub. Christianæ: & iustus simili-
ter. Nolo enim singulis explicandis esse
longior. In summa quicquid in eo fuit
Dei munerum, quæ fuerunt sicut audi-
uistis, maxima, non ipsi querebat quod sibi uti

1. Cor. 10. le esset, verum quod multis. Hoc enim ut

1. Corin. 8. faceret impulit charitas: quæ non querit

Leuit. 19. quæ sua sunt. Cum iuxta Dei præceptum

diligeret proximum sicut seipsum. Quæ

diligendo Deum etiam diligebat: in quo

pure colendo ad finem usque vite sue sum-

ma cum constantiæ laude perseverabat

Cum nullus eo Princeps fuerit religi-
or. Difficile est de animo alicuius iudi-

care, quo solo Deus pure colitur. Qui cum

1. Ioan. 4. sit spiritus, eos qui adorant eum, in spiri-

Roma. 1. tu & veritate oportet adorare. Sed sicut

inuisibilia Dei per visibiles Dei creatu-

ras cognoscuntur, ita & nos de inuisibi-

li animo sine spiritu Regis nostri, quo il-

Gal. 5. le Deum pure colerat, non possumus nisi

ex externis quibusdam & visibilibus re-

bus iudicare. Certum est non alia re De-

um purius coli quam fide: sed ea fide quæ per

charitatem operatur. Fidem enim ipsam

videre non possumus, sed fructus & ope-

ra fidei videmus. Hoc est quod dicit Ia-

cobus.

li- cobus. Ostende mihi fide. in ex operib⁹ Iacobi 2.
se- tuis. Est enim fides arbor illa bona, que
rit- fructus bonos facit. Fructus fidei qui Math. 7.
di- fuerint in Rege nostro audiuitis. Om-
vi- nes enim ille virtutes quas enumeravi-
vt- mus fructus fidei fuerunt. Ad hec accesserunt
rit- ille quas iusticias ipse Christus ap-
tu- pellant, cum ex fide proficiscuntur: ieiun-
ue- nium, elemosina, oratio. Nam si victo-
uo- ria, que vincit mundum fides nostra est. I. Ioan. 5.
m- his tribus maxime rebus ex fide profe-
bat- ctis mundus vincitur. Omne enim qd I. Ioan. 2.
ofi- est in mundo, aut est concupiscentia car-
di- nis, que vincitur ieiunio, & abstinentia:
cu- aut concupiscentia oculorum, que vin-
ri- citur elemosinis, aut superbia vite, que
ut- vincitur humili oratione: His itaq; tri-
tu- bus ille rebus ex fide, & charitate profe-
oi- ctis, vincere mundum, atq; ita Deu pie
il- colere conabatur. Castigabat enim car- I. Corin. 9.
nisi- nem suam & in seruitutem redigebat,
re- vt ne rebellaret spiritui: neue impediret
De- quominus Deum pure coleret. Deinde
p- quo magis propitium in membris suis
am- Deum sibi redderet, necessitatibus san-
pe- ctorum in comunibatur, vt faceret sibi a-
la- micos de manna iniquitatis. Memor
us.

E ij illius

Rom. 12. illius quod a Christo dictum est: Quis
Luce 16. quid fecistis vni de minimis meis, mihi
Math. 25 fecistis. Qua in re tam fuit liberalis, vt
de illo dici recte potuerit, quod est in ea
lectione, quam hodie vobis explicandā
sumpsi. Eleemosinas eius enarrabit om-
nis Ecclesia, domata carne per abstinē-
tiam, & placato Deo per Eleemosinas,
tum primum ad orationem accedebat
leuando puras manus ad Deum, Qui-
bus quidem orationibus quotidie cer-
tis horis vacabat: sic enim a puero insti-
tutus erat: quotidie sacrū, quod missam
vocāt, magna cum religione audiebat.
Ac quoad per affectam & ætatem & va-
letudinem licuit quotidie templū ingre-
Math. 8. diebatur dicens cum centuriōe. Domi-
ne non sum dignus, vt intres sub tectū
meum. Indignum enim illi videbatur,
quoad ferre vires potuerunt, vt in con-
clauī eius: & non in eo potius loco, qui
est proprie huic rei dicatus, sacrificium
fieret. Sibi ille potius ad eum locum ve-
niendum esse putabat, non quod non
orari posset omni in loco: sed q̄ quā do-
Mat. 26. mum suam, quā orationis domū appel-
lat Deus, eam non esse sibi negligendā
arbitrari

arbitraretur: quodq; ad aliorum etiam
pietatem prouocandam non parum eam
rem facere intelligebat, si Regem suum
publico in loco popul^o videret sacra au-
dientem, & puras ad Deum manus leuā-
tem. Nullum ergo diem intermisit Rex
noster, quo non vnam atq; alteram horam
sacris & orationibus vacaret. Verum id
maiore cura festis diebus faciebat: qui-
bus ceremonias omnes diligenter obi-
bat, non sine magna animi sui delectati-
one. Omnes Ecclesie ritus & precatio-
nes eque vt ipsi Sacerdotes tenere visus
est. Illam vero sacram hebdomadam p̄
cæteris diligenter obseruabat: qua sum-
mum Iesu Christi passiois, & mortis be-
nefitium recolitur. Totam illam nō alijs
quā sacris in rebus consumebat, Mos il-
li fuit sancto parasceues die: quo se pro
nobis Christus in ara crucis sacrificium
Deo patri obtulit, ad tremenda illa my-
steria accedere. Hunc vero diem cū no-
cte etiam p̄cedente in audiendo ver-
bo Dei: in eius beneficijs recolendis, in
orationibus & vigilijs peregit. Prandium
illi fuit panis & aqua. Quo sumpto, si-
cut Theodosium Imperatorem añ mille

E in ducentos

ducentos annos factitasse in Ecclesia-
stica historia memorie proditum legimus,
circumibat omnia orationum loca, & tē-
pla Deo dicata in memoriam sanctorū
martyrum obibat. Quibus & ipsis tāc̄p̄
filijs, amicis, & membris Dei, debitum
honorem impendebat, colebat enim &
illos cultu suo: Non eo qui soli debetur
Deo: quem patrię cultum vocamus, sed
eo quem tribui pijs & sanctis hominib⁹
oportet, quos Deus diuinitatis suę parti-
cipes facere dignatus est. Non eos largi-
tores, verum intercessores tantum agno-
scebat. In montes quidem leuabat ocu-
los suos, sed auxilium non aliunde, quā
a domino sperabat, in quo solo possunt
sancti, quicquid possunt. Neq̄ aliud in
sanctis nisi dominum ipsum laudabat, a
Psal. 120. Propheta admonitus dicente: Laudate
dominum in sanctis eius. Quem enim
laudas: quem inuocas, cum sanctū lau-
das & inuocas, nisi Deum ipsum? Tolle
enim a Petro, tolle a Paulo, tolle a Stani-
siao, qđ Christi Apostolus, Christi mar-
tyr fuerit, quid erit in eo qđ laudare pos-
sis? aut quis erit qui eum inuocandum
censebit? Deum itaq̄ laudat qui san-
ctos lau-

ctos laudat: Dei glorię detrahit, qui san-
ctorum glorię detrahit. Neq; vero san-
ctos ille tantum colebat, quos esse viua
membra Christi persuasum habuit: sed
tanta in Deũ charitate ferebatur, vt q̄lli-
bet ministros eius, quamlibet indignos
paterna quadam beneuolencia prosequeretur:
Non ille propter personarum vitia suum
sacro ordini honorem non tribuebat: neq;
qui essemus ipsi: homines enim sumus:
& hoc ipso peccatores, sed cuius ministerio
fungere mur, attendendum putabat. Sicut
vulgari prouerbio, qui amat aliquem, is
etiã catulo eius benigne facere dicitur:
sic ille nos indignos Dei catellos, ob
feruẽtem amorem quo Deum prosequeretur,
singulari quadã gratia & beneficentia
fuit complexus: vt merito nobis quoq;
dicere liceat, qđ in libro Numerorum
dixisse quosdam legimus, Pater noster
mortuus est. Neq; *Nume. 27.*
enim liberis suis maiore cura pater, quã
ille nobis prospectum cupiebat. Nihil
aliud vt dixi spectans in nobis, quã vnũ
hoc quod pro Christo legatione fungi-
2. Corin. 5.
mur. Magna sunt hec eius erga Deum
amoris documenta quod non eos modo

E iij qui sunt

qui sunt absq; macula & ruga, sanctos
& electos Dei, verumetiam quamlibet
indignos ministros Dei, ob hoc solū qd
ministri Dei essent, paterna quadam in
dulgētia prosequēbatur. Sed non ijs fi
nibus eius erga Deum ardens charitas
claudebatur. Quin & hoc pro virili con
tendebat, vt quicūq; ditionis eius essent
ij eundem quem ipse verum Deo cultū
exhiberent. Itaq; ne qua schismata aut
hæreses in Regno suo existerent prouī
debat. Annus agitur nunc vigesimus
secundus, cum noui quidam motus Ge
dani essent excitati, contra diuinam pri
mum, deinde contra eius Regiam Ma
iestatem: memoria tenetis proculdubio,
quanta celeritate ad sedandos eos accur
rerit, quanta prudentia represserit, quo
modo misericordia iustitiam temperaue
rit. De paucis enim sumpto supplicio,
quod aliter fieri non liceret, omnia nihī
lominus ciuibus reliquis integra permī
sit. De nulla re magis sollicitus, quā vt
veterem Dei cultum in ciuitate restitue
ret: quod etiam non magno negotio p
fecit. Iam illa edicta, ne quis in ea loca
proficisci, vbi transferuntur homines in
aliud

aliud Euangelium, ne quis inuehere li-
bros nouatorum auderet, quorsum per-
tinebant, nisi vt retineretur in Regno e-
ius vetus religio & verus Dei cultus.
Noluit ille disputari de fide, sed retineri
tantum fidem voluit inuiolatam, atq; ijs
que semel a sancta catholica Apostolica
Ecclesia decreta essent obtemperari. Idē
enim iudicabat, quod Martianus olim
Impetator: iniuriam facere iudicio reue-
rendissime sinodi, si quis iudicata semel,
ac recte disposita reuoluere, & publice
disputare contenderet. Nam si quod ab
vnius alicuius Regni populo, approbā-
te principe decretum est in comitijs, id
abrogari per priuatum aliquem fas nō
est: quanto minus fas est ea rescindere,
aut in dubium reuocare velle, que vna
nisi consensu omnium gentium & po-
pulorum, qui Christi fidem profiteretur,
in sacris concilijs œcumenicis constituta
sunt. Quamobrem Gratiani, Valenti-
niani & Theodosij exemplo, cunctos po-
pulos quos clementię suæ regeret impe-
rium, in tali voluit religione versari, quā
diuum Petrum Apostolum tradidisse
Romanis, religio vique adhuc ab ipso in-

stituta declarat: quāq; Pontificem Paulum tertiū sequi claret. Cum Cypriano teste, non aliunde schismata oriuntur & hæreses, quā quod vni sacerdoti Christi vicem in terris gerenti, non obtemperatur. Babilon ibi sit necesse est, non Ecclesia, vbi noua cuiq; fidei dogmata statuerent, & ea quæ statuta semel sunt conuellerent licet. Nam si quod rectum cuiq; videbitur, id sentire de fide cuiq; liberum erit, non erit vna fides. Quæ ab vno pendat necesse est, si vna esse debet. Cultus autem Dei verus apud alios esse non potest, nisi apud eos, qui id ipsum sapiētes, in alterutrum, secundum Iesum Christū, vnanimis, vno ore honorificant Deum & patrem domini nostri Iesu Christi.

Roma. 15.

Multa alia dici possent, quomodo beatus diues hic noster cum potuerit transgredi, transgressus non sit, cum potuerit facere mala, non fecerit. Sed ne simus longiores, hæc in presentia dicta sufficiant: quomodo non est transgressus prudentia: memor illius quod scriptum est: Prudentia tua pone modum: non est transgressus fortitudines: non est transgressus temperantia, non est transgressus iustitia: non

Prover. 23.

decli-

declinavit in ijs omnibus in dextrā aut
in sinistram, sed incessit via Regia. Fi-
de, spe, charitate, Deum pie coluit. Ideo
dicit Sapiens concludēs hanc lectionē,
stabilita sunt bona illius in domino. Si-
cut stabilis fuit fides eius in Deum, ita
stabilita sunt bona illius, bona corporis,
bona fortunæ, bona animi. Concessit il-
li Deus hæc affatim omnia, & quidem
fixa, firma, stabilia concessit, vsq; ad ex-
trema vitæ suæ tempora. Neq; tempora-
lia modo bona illi⁹ stabilita sunt, sed mul-
to magis illa æterna: quæ sola stabilia,
hec vero fluxa sunt. Vidistis qua fueris
incolumitate: quo robore: quanto ævo
vixerit: simul illud meministis quot vi-
ctorias & triumphos de suis hostibus re-
portavit: quanta & quam stabili ac per-
petua foelicitate in bellis vsus sit. Quæ
gessit plura propemodū & maiora, quā
quisquā ante eum Poloniae Regum.
Quoties enim ille Tartaros, quoties Mo-
schos, quoties Valachos fudit. Apud Slu-
scum tribus prælijs, tres non contemnen-
dos exercitus Duce illo celebri Constan-
tino: apud Visnouetiam viginti quatu-
or millia: Nicolao Camenecio Palatino
Craco

Cracouien: & eodem Constantino duci
bus, cum nostri sex millium numerum
non excederent. Longum esset singu-
las victorias enumerare, quas tulit, apud
Verononiam, Ioanne Camenecio, quas
apud Buscum, Stanislao Lancoronio
quas apud Z̄hncouiam Arcem, Iacobo
Secignouio: atq; iterum Palatino K̄houi
ensi: quas in Volinia Constantino & O-
stapheoter: quas apud Ossacouiam ho-
stilem Arcem, eodem Ostapheo & Pre-
dislao Lancoronio ducibus, Quas in Po-
dolia Trebinij: quas apud Camenecium
& Verestatintium pagum, & complu-
ribus alijs in locis, Nicolai Senanij Pala-
tini Belsen, fratrumq; eius Alexandri et
Procopij ac bernhardi Prethfficz ope-
ra, quas apud Trebowliam, Podhaiciam,
Miedzibozum, quas apud Canioniã
in Lituania ante vnum & viginti annos
de viginti sex millibus Tartarorum ce-
sis, duce Constantino reportauit. Vala-
chos quoq; statim vt Regni gubernacu-
la suscepit, Turcarum & Tartarorũ au-
xilijs tumentes, ac victoria contra fratrem
suum Ioannem Albertum elatos, prelio
foeliciter cum eis commisso ita fregit, vt
& ami

& amissam Pokuciam recuperaret, & redire ad officium Bohdanū Palatinū, ac in sua verba iurare cogeret. Postea vero cum Petrus Palatinus rebellasset, ac denuo Pokuciam inuasisset: primum sex millia apud Guosdeciam arcē, ac mox viginti duo millia apud Obertinum pagum, duce Ioanne Comite a Tharnow, qui non plus quā quatuor equitum habebat millia, ita vicit & fugauit, vt Castris etiam exueret, vexillis simul & bombardis, ac ceteris impedimentis ereptis. Ex quo prelio vix ipse Palatinus fuga saucius euasit. Qui cum nihil hac suorum clade territus, annis aliquot post, iterum rebellasset, eiusdem Ioānis Comitis ductu Chocini obsessus, atq; eo, demum redactus est, vt in fidem potestatemq; Regiam se conferre cogeretur. Neq; vero contra Moschos minore foelicitate vsus est: quos primo suo aduentu in Lituaniā adeo perterrefecit, vt cum centum millium exercitum haberent, ex nostris vero tantum tria millia essent mercenariorum militum: neq; ita multi Lituani, pugnandi copiam facere non auderent. Sed cū longe lateq; peruastari prouinciam suā vidissent

vidissent, quas tulit Rex pacis conditio-
nes, eas precario susciperent. Iam vero
quã clara, & insignis illa fuit apud Or-
sam victoria: vbi Constantino & Ioãne
Szwirzouio ducibus octoginta millia
Mosch, exercitus a nostris qui erant nu-
mero longe impares Boristhenem tra-
nantibus, ita est profligatus, vt dimidia
eorum pars vix fuga sit elapsa. Ducto-
res exercitus capti, cum omnibus proce-
ribus, & quatuor millibus bellatorum.
Vt interim silentio præteream septẽ mil-
lia ad Poloscum cęsa, a Ioanne Borati-
nio sexcentis modo comitato: ante trede-
cim annos mille extremi agminis Litua-
niã populã interfectos: & sub idem
tempus apud Starodubium, Radogosti-
am & Smoleniscum non paucos truci-
datos: ductu Georgij Radziuil Castela-
ni Vilenensis. Illud vero taceri non po-
test: quomodo post Radogostiã & Ho-
niam captam, Starodubium a nostris
expugnatum est, Ioanne Tarnouio Du-
ce. Fuisse dicuntur in acie plus quinde-
cim millia bellatorum, qui si in aciem
descendissent, cum nostri essent nume-
ro impares, anceps plium committi po-
tuit.

o/ tuit. Arx nihilominus a nostris euerfa,
ro & plus mille quingenti viui capti sunt.
r Res prodigiosa: quod, cum esset maior
e numerus obfessorū quā obsidētū: vice-
ia rint tm̄ obsidentes. Cōtra Turcas nihil
u gessit memorabile, nisi si quando ij Tar-
a taris permixti fuerunt. Porro Prussicū
ia bellum quanta foelicitate cōfecerit, vel
o ex eo coniecturam facere licet: q̄d ne-
ce pos eius, qui hic adest, fractus ad extre-
n. mum, cum terra sua vniuersa, contra vo-
il luntatem suam, in fidem eius vna cum
i- terris suis omnibus se contulit: dato etiā
de iureiurando, quod cum ipso, tum succes-
ra sores eius omnes, sempiternis temporibus,
m in fide Poloniæ Regum sunt futu-
ti ri. Videtis ergo quæ bona illi Deus con-
i- cesserit: neq; concesserit modo: verū eti-
la am stabiliuerit: vt recte de eo dicere pos-
o- simus: Ideo stabilita sunt bona illius in
o- domino. Propria enim & perpetua fuit
is hæc illi foelicitas: neq; eam vlla fere cla-
u des interpellauit præter Socalien̄ illam:
e- vbi cum exercitus noster qui ex quatu-
m or millibus cōstabat, a quadraginta mil-
e- libus Tartarorum fugatus esset, mille &
o/ ducenti

Prov. 22.

ducenti ex nostris. ex hostibus quater
mille sunt desiderati. Neque victorie tan-
tum eius stabilitæ sunt, sed etiam stabili-
tum est nomen eius bonum: quod est
melius quam diuitie multe. Stabilita est
gratia mortalium omnium, qua credibi-
le non est: quantum apud cunctos vale-
bat, non suos magis quam exteros. Vix
ut vllum reperire Principem licuerit: in
quem vnum totius patriæ, optimatum
Regum, gentium, atque orbis prope to-
tius studia tanto ardore: tamque fatali qua-
dam benevolentia consenserint, vel po-
tius concertarint. Neque enim efficacius
magnes ferrum attrahit: quam ille men-
tes omnium mortalium in sui charitate
rapiebat: non alia re nisi virtutum com-
datione. Ut non minus recte Rex hic
noster, quam Titus Imperator olim, or-
bis amor appellari potuerit: quem con-
stat commune gaudium gentium omni-
um, vnicas seculi sui delicias, & fatalem
quendam Regum & Principum amo-
rem fuisse. Fuerat illi initio Maximilia-
nus Cæsar offensior, qui cum arcta cum
illi necessitudo sanguinis intercessisset,
propter matrem ex Austriæ domo pro-
fectam

fectam, minime dubitauit Rex optimus
nullius rei magis quam amicitie cupidus,
vna cum fratre suo Vladislao Hunga-
rie & Bohemie Rege, & eius filio Lu-
douico ad Maximilianum ipsum Viē-
nam Austrie proficisci, comitatu nume-
roso & splendido, planeque Regio. Non
defuerunt qui deterrere vtrumque Regem
a profectioe in Austriam conarentur,
quod insidias metuendas ducerent: & iam
id persuasum erat Vladislao fratri. Cae-
terum Sigismundus hic noster, vt aliqd
etiusmodi crederet, adduci non potuit: ac
forti, generoso, vereque Regio animo, eti-
am si desertus esset ab omnibus, tamen
se vel solum in conspectum Caesaris ven-
turum & Viennam ingressurum osten-
dit. Qua sua constantia fratrem etiam
suum, quem aetas affecta timidiorē esse
cerat, adduxit, vt se Caesari crederet, Cū
quo simul vt congressi sunt, non solum
animorum omnis offensio sedata, verū
etiam affinitas noua inter Reges conci-
liata est, qua instituta inter eos amicitia
confirmari posset. Neptem enim suam
ex filio, Caroli & Ferdinandi Caesarum
sororem, Ludouico in matrimoniū de-
dit. Neque

dit. Neq; fuit postea Maximiliano quis
quã Regum & principum charior, quã
Rex ille noster Sigismundus. Cuius a-
micitiã cum hoc Rege nostro constitu-
ta: Nepotes etiam suos datis in eam rem
literis quasi hæredes instituit. Quibus
cum & ipsis tanta fuit Regi nostro ami-
citiã, maior vt esse non potuerit. Siqui-
dem Ferdinandus Ro: Rex filiam suã
Elizabetham, qua nullã vidit ætas hæc
nostra fœminam sanctiorem, Regi hu-
ic nostro superstiti vxorem dedit. Quæ
ante diem mortua: & sancto illi patri,
& huic eius filio Regni successorì, triste
sui desiderium reliquit: ac omnes Re-
gni ordines mœrore cõfecit incredibili.
Quo pignore amicitia amorisq; mutui
sublato, nihil est tamen de mutuo inter
serenissimorum Cæsarum & Regum
nostrorum amore diminutum: eadem fu-
it illius gratia, par authoritas. Neq; em̃
fortuito aut impetu quodam & ardore
iuuenili, sed virtutum admiratione, hæc
fuit inter illos amicitia conciliata, vt nõ
potuerit non esse fixa & stabilis: ac ad vl-
timum vsq; vitæ diem duratura. Neq;
minore illius amore incēsi fuerūt reliqui
Germaniæ

Germaniæ Principes oēs: qui haud alit̄
atq; patrem Regem hūc nostrū venera-
bantur. Cuius nomen non in finitimis
modo Regnis clarū & charū fuit omni-
bus verū etiā & remotioribus illis. Nam
& a Galliæ & Angliæ & Daniae Regib⁹
colebatur. In vrbe vtro apud Sūmum
Pontificem cōmunē christianorū Regū
omniū parentem, tanta fuit illius autho-
ritas, vt vix alterius cuiusq; Regis ma-
ior. Amabatur a Cardinalibus, Apud
omnes fere Italiæ Principes in sūma fuit
veneratione. Magna sūt hæc bona, quæ
non ad horam concedere sicut multis,
sed stabilire Deus dignatus est vt ad vi-
tæ suæ diem extremum ea cōseruauerit
omnia. Quam & ipsam vitam stabiliuit
in eo domin⁹, & in multos ānos produ-
xit, Mortuus est enim Senex & plenus
dierū. Vixit annis octoginta & uno mē-
sib⁹ tribus, siue vitæ, siue Regni eius tē-
pus inspicias: Regnauit annis quadra-
ginta vno, mensibus duobus, diebus se-
ptem: vt nunc verius etiam quam Iacob
olim dicere possum⁹, dies peregrinatio-
nis vitæ nostræ, paucos & malos esse:
fuit ætas hæc satis longa: vt si quid inter

Gene. 47

F ij est ad

est ad beatitudinem diu vixisse, hac quæ
in re beatus fuerit: vt recte bona illius
in domino stabilita dici possint: quibus
ei tam diu frui: vel vti potius contigerit.
Nec enim fruimur temporalibus his, sed
vrimur. Quibus vero frui debemus, ea
æterna sunt. Hæc vero maxime stabili-
ta sunt per eum in domino. Nam cū tē-
poralibus his recte vsus sit, dedit ei do-
minus bona quibus frueretur, vitā æter-
nam, vitam beatam, gloriam æternam.
Cuius rei non modo vita eius honestissi-
me acta, sed & exitus ex ea gloriosus: tā
certum argumentum est: vt certius esse
queat nullum, Nam si verum est illud,
sicut non potest non esse verum, quod
dicit scriptura: Dominus iudicabit fines
terre: hoc est vt interpretatur Augusti-
nus, extrema hominis opera, videte que
fuerint extrema illius opera, & de salute
illius æterna dubitate. extrema illius
opera fuerunt: opera fidei: quæ nos de sa-
lute nostra reddunt certiores: quam vt de
ea dubitare fas sit: Habemus enim pro-
missum Dei, quo nihil esse potest certius:
cum Deum impossibile sit mentiri.
Amen amen dico vobis dicit veritas, q
credit

1. Re. 2.

Heb. 6.

Joan. 2.

credit in me habet vitam æternam. Cū
itaq; Rex hic noster pœnitens in fide &
confessione Christi obdormiuerit: cum
suam omnem fiduciam: non in suo, sed
in Christi passionis & mortis merito col-
locauerit: poterit ne quisquā dubitare,
quin huius Christi promissi factus sit cō-
pos. Non ille fidebat in operibus suis,
quamlibet enim bona sunt opa nostra,
bona tamen & grata esse desinūt: simul
vt nobis in illis placere, & spem nostrā
in illis ponere incipimus: quę nobis non
in alio esse debet, quā in morte domini
nostri. Mors em̄ domini nostri Iesu Chri-
sti, meritum nostrum est, refugium no-
strum, salus, vita & resurrectio nostra.
Meritum nostrum est miseratio domini: Hic. 31.
qui nisi ppetua charitate dilexisset, atq;
ideo per filij sui vnigeniti mortem, attra-
xisset nos, miserans, opera nostra condē-
nare nos possent, saluare non possent:
quamlibet etiam sancta viderētur. Hoc
cum nō ignoraret Rex noster, qui a pu-
ero sana Christi doctrina diligenter fuit Luce 17.
institutus, etiam si fecerat omnia pro vi-
rili sua, seruum se tamen inutilem repu-
tabat: Et quoniam non sunt condigne Rom. 6.

passiones huius temporis ad futuram gloriam: ad passionem illius: ad fuscum pro nobis sanguinem illius: confugit: qui iustificationis nostra: qui propitiatio nostra: qui satisfactio nostra fieri dignatus est: ad dominum nostrum Iesum Christum. Cuius cum crucifixi simulachrum exhibitum illi fuisset, sicut exhiberi morituris de recepto Ecclesie more consuevit: ut discant: neque fidere operibus suis bonis, neque desperare propter admissa mala: sed certam spem & fiduciam in Christo collocent crucifixo, in ipso respicient, in ipso confisi ad ipsum peruenire desiderent: non habentes iustitiam suam, sed eam quam est ex filio Dei domino nostro Iesu Christo. Hoc ergo signum crucifixi cum oculis eius subiectum fuisset, credibile non est, quanta illud animi sui deuotione exceperit: Quem extendisse manus in cruce pro se: & pro nobis peccatoribus uiderat, ut se ad amplexus nostros esse paratum ostenderet, eum & ipse amplexatus est: & vulneribus eius fixo osculo, non dubio significauit, se in illis respirare: & certo confidere, per illa sibi aditum esse ad Regnum caelorum patefactum. Accessito

Philip. iij.

certito itaq; sacerdote, summa cum ani-
mi sui contritione peccata sua omnia cō-
fessus est: vt ministerio sacerdotis, cui li-
gandi soluendiq; potestas data est, virtu. *Math. 18*
te vero Christi, cuius ille personā gerit
beneficium remissionis peccatorum, et
certissimam consolationem reconciliati-
onis consequutus: eius rei pignus etiam
acciperet Eucharistię sacramentum: qđ
non modo remissionis peccatorum, sed
& immortalitatis, & vitæ æternę pign⁹
est. Neq; enim alio pignore Christus de
tantis bonis certiores nos reddere potu-
it: quam impertitione sui preciosi corpo-
ris: inestimabilis vtiq; thesauri, quo nos
sibi tanquā membra adiungit, vt vbi i-
pse est, ibi & nos simus. Hoc pignore ac-
cepto, cum se iam videret extrema illa
in lucta constitutum: quo fortius resiste-
re posset Sathane tentationibus, quas tū
ille potissimum cateruatim ingerere so-
let: iuxta p̄ceptum Apostoli, p̄sbite. *Iaco. 5.*
ros Ecclesię induci iussit, & orare super
se: vngen oleo in nomine domini: vt hoc
quoq; signo, Christi membrum, Christi
factus athleta, tanto facilius expellere a
se posset Principem huius mūdi immū. *Ioan. 12.*

dum spiritum, quem foras Christus eiecit, ut non haberet quicquam in nobis: cum nulla sit conuentio Christi cum Belial: nullus consensus templo Dei cum Sathana. Atque eo expulso, tanto maiore cum fiducia diceret: Bonum certamen certavi, cursum consumaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi dominus in illa die, iustus Iudex. Quam ille proculdubio consecutus est, cum tot habuerit a Deo certissima fiduciae suae signa, ac testimonia. Nempe sacramenta poenitentiae, Eucharistiae, & hoc extremae vnctionis: quibus Deus nequaquam nos fallit, sed promissioni suae assistens, facit, ac perficit etiam omnia, quae in eorundem exhibitione nobis pollicitus est. Quanta autem eius fuerit fiducia, vel ex eo licet colligere, quod cum admoniti Sacerdotes fuisset, ut ex cubiculo exiret, si forte somnum capere posset: simul ut exiuisse eos cognouit, e vestigio reuocari iussit: quod eorum presentia qui personam Ecclesiae representarent, se fortiorem contra Sathanae insidias fore putaret. Modo non dicens illi: Et si multis satellitibus stipatus in animae meae excidium coniuratis, compareas

compareas non te timeo tamen, non te
metuo. Plures enim mecū sunt quā tecū
Tota enim ecclesia sanctorū pro me cu- 4. Reg. 6.
ram agit, orat, meq; in tutelā suā recipit:
aduers⁹ quā nō prauallituras inferi por-
tas Christ⁹ dixit, qui fallere nescit. Totā Math. 16.
itaq; noctē illā cum suis sacerdotib⁹, quo-
rum intercessiōi fidebat, & quos dilexit
vsq; in finem, nō alia in re nisi in oratio-
nibus, & sacris lectiōibus maxime vero
dominicæ passionis recitatione, ex qua
consolationem nō mediocrem capiebat,
consumpsit. Subinde cū illo publicano
pectus suum tundens, ac Deum orans, Luce 18.
vt sibi propitius esse dignaret. Neq; ob- phil. 1.
scure illud ferens q; cuperet iam dissolui
& esse cum Christo. Illuxit tandem dies
illa, qua Christi resurgentis memoriam
recolimus: hac ille, intra missarū solem-
nia, luctu omniū & mœrore incredibili
spiritum emisit: Vbi nunc Sapiēs & po-
tens ille Rex noster Sigismundus: Vbi
opes eius? Vbi diuitiæ? Vbi Splēdor?
Vbi comitatus Regius? Vbi Maiestas
eius & gloria? Ecce quomodo trāsierunt
omia illa tāq; vmbra, tāq; nūcius pcur- Sa. 5.
rēs, tāq; nauis que pertrāsit fluctuātem
E v aquam:

aquam cuius cum præterierit, non est
vestigium inuenire, neq; semitam cari-
næ illius in fluctibus. Tanq; avis quæ
transuolat in aere, cuius nullum inueni-
tur argumentum itineris illius: sed tan-
tum sonitus alarum, verberans leuē vē-
tum, & scindens per vim itineris aerem:
commotis alis transuolauit, & post hoc
nullum signū inuenitur itineris. Tanq;
sagita emissa in locum destinatū: diuis-
sus aer cōtinuo in se reclusus est, vt igno-
retur transitus illius. Tanq; lanugo quæ
a vēto tollitur: tanq; spūma gracilis quæ
a procella dispergitur: Tanq; fumus qui
a vento diffusus est: tanq; memoria ho-
iaco. 4. spitis vnus diei prætereantis, Sic & nos
nati cōtinuo desinimus esse? Quæ enim
est vita nostra? Vapor ad modicum pa-
rens: deinceps exterminabitur. Velut
Job. 20. somnium auolans non inuenietur, tran-
psal. 75. fiet quasi visio nocturna. Dormierūt sō-
num suum dicit propheta, & nihil, inue-
nietur, omnes viri diuitiarū in manibus
Exa. 40. suis. Omnis caro fœnum, dicit alius, &
iaco. 1. omnis gloria eius quasi flos agri. Exicca-
tum est fœnum, & cecidit flos: & decor
vultus eius deperijt: ita & diues in itine-
ribus

ribus suis marcescet. Recte ergo Eccle-
siastes cum ratione scrutatus esset huma-
na omnia, diuitias, delicias, potentiam,
gloriam instabilem, sapientiam, quæ fuit
magis, quã ut teneri possit. Veneris vo-
luptates, hortorum amœnitates, turbam
feruorum, multitudinem possessionum,
pocillatores, cantores, arma, satellites, gē-
tes subactas, tributa, imperata, fastū Re-
gium, hanc de cunctis proferi sētentiam:
Vanitas vanitatū, & omnia vanitas. Fi-
nem tandem loquendi faciens: Deum
inquit time, & mādata eius oblerua, hoc
est omnis homo. Ad hæc inquit natus
est omnis homo in hoc salus cōsistit om-
nium & perfectio: si creatorē nostrū in-
telligentes, veneremur eum metu & ho-
nore, & mandatis exequēdis. Cætera cū-
cta fumus quidam sūt, vel ut quidã dixit
vmbra sunt. Nihil est in rebus humanis
stabile, nihil diuturnū, nihil de quo vel
crastinū sibi quisq; polliceri queat. Quæ
cum ita sint, Quid est Serenissime Rex
Auguste, quod luctu & q; mœrore: quod
lachrimis te conficias? Quæ tibi mœsti-
tiæ huius causa est? Nū quod ille fluxa
hæc & caduca æternis cōmutauit: Nū
q; curis-

q̄ curis, q̄ morbis, q̄ grauibus totius cor
poris cruciatibus liberatus est? Num q̄
mortē reliquit, & immortalitatem indu
it? Quid enim est vita hæc nostra nisi
mors? vt non sine causa Paulus excla
mauerit: Infœlix ego, quis me liberabit
Rom. 7. de corpore mortis huius? Corpus hoc q̄
Sap. 9. corrūpitur, q̄ aggrauat animas nostras,
vocat Apostolus corpus mortis: q̄ in eo
nihil aliud quā morimur quotidie. Nā
quotidie pars aliqua vitæ demitur: & tū
quoq̄ cū crescimus, vita decrescit. Mo
ritur infantia nostra, succedente pueri
tia: Moritur pueritia succedente adole
scentia: Moritur adolescentia succeden
te iuuentute: Moritur iuuentus succe
dente virili ætate: Moritur virilis ætas
succedente senectute: Moritur senectus
moritur morborum omne genus, morit̄
quicquid est dolorum, quicquid crucia
uit, quicquid afflictionum, quicquid in
commodorum in hac vita, succedēte vi
ta illa immortalis: ad quam non patet no
bis aditus nisi per mortem corporis hu
ius: vt non sine causa tam ardentem Pau
lus cupierit, de corpore mortis huius li
berari. Quod Dauid etiā carcerem vo
cat di

cat dicens: Educ de carcere animā meā
ad confitendum nomini tuo. Dixit hec
eadem verba Datriid noster pius & man
suetus Rex noster Sigismundus. Cupi
ebat & ipse liberari de corpore mortis
huius: cupiebat educi de carcere carnis
huius animam suam: desiderium habe
bat dissolui & esse cum Christo. Cuius
voti sui compos factus cum sit, moeren
dum tibi non est Rex Auguste, ne sum
mam foelicitatem hanc eius, nō satis gra
to animo interpretari videaris, fruitur
enim ille iam eo, in quem credidit, quē
amauit, eo qui vita est æterna, vita sine
fine beata, domino nostro Iesu Christo,
Noli putare, temere aut fortuito factum
esse, quod sacratissimo Pasche die ex hac
vita excesserit. Quid enim aliud Pascha
Gręce, quod Phase vocant Hebrei, quā
transitum significat: transitum autem
populi Israel ex Egipto ad terram lacte
& melle fluentem. Sub huñc diē visum
est Christo, vt ipse quoq; transiret de mū
do ad patrem. Quo ergo tempore tran
siuit populus Israel ex egipto ad terram
promissionis: quo tempore seruator no
ster Iesus Christus tran siuit de mundo
ad patrem

Philip. i.

Ioan. 13.

ad patrem: eodem tempore Princeps hic
noster, & maximus in Israel, transiit ex
Aegypto huius seculi, ad promissam p[er]is
Ioan. 5. omnibus coelestem patriam: transiit de
morte ad vitam: non suis meritis, sed illi
Ioan. 5. us promissionis fretus, qui dixit: Amen
amen dico vobis, qui verbum meum au-
dit: & credit ei, qui me misit, habet vitam
aeternam: & in iudicium non venit: sed
transiet de morte ad vitam. Hoc ergo
Pascha, transitum hunc de morte ad vi-
tam, voluit hoc die cum Christo resurgente
Princeps noster celebrare: nec amisit
ille Regnum, sed commutavit: terrenum,
coelesti, dissolubile, indissolubili: cadu-
cum, aeterno. Regnum enim illius quod
Danie. iij. nunc possidet: regnum est sempiternum.
Regem quendam huius saeculi, traditum
sibi diadema, priusquam imponeretur ca-
piti, diu considerasse, ac dixisse tandem
ferunt: o nobilem magis quam foelicem de-
pannum, quem si quis penitus considera-
uerit, quam multis sollicitudinibus: &
periculis, & miseris sit refertus: ne humi-
quidem iacentem tollere vellet. Abie-
cit hoc diadema Rex noster, & suscepit
illud: quod plenum gaudiorum, plenum
foelicitate

ie felicitatis, plenum est aeternae beatitudi-
ex nis. Posuit dominus super caput eius co-
rōnam de lapide precioso: coronam au- *Psal. 20*
de ream expressam signo sanctitatis, im- *Eccle. 48*
illi marcescibilem gloriae coronam, quam ab *.i Pet. 5*
en eo nemo auferre poterit. Hoc in statu
u- cum sint res diuini parentis tui, qui nō o-
itā bñt, multo minus autem interñt, sed fa-
ed tigus vitae huius molestijs: abñt ex hoc
go Regno suo, in Regnum aliud multo fœ-
vi- licius: discessus hic eius, non lachrimis
gē & misericordia: sed beneuolentia poti-
ific us tibi persequendus est. Hoc te Paul⁹
nū, quoq; monet dicens: De dormientibus
du- non contristemini, sicut cæteri qui spem. *i Thes. 4*
qd non habent. Si enim credimus quod le-
nū, sus mortuus est & resurrexit, ita & De-
itū us eos qui dormierunt per Iesum addu-
ca- cet cum eo. Dormiuit pater tuus per Ie-
em sum: dormiuit cum Iesu: dormiuit in fi-
em de & confessione nominis Iesu. Noli er-
ra- go dubitare, quin sicut resurrexit Chri- *i Cor. 15*
& stus primitiæ dormiētium, ita resurrectu-
mi- rus & ipse sit in nouissimo die. Quin tu
ie- potius posthabito luctu, ad imitationē
pī- eius te compara, quem ex hac vita disce-
enū dentem tantū sui desiderium reliquisset
sita

videz

Ecc. 30. vides omnibus, Vt cum enim in te viuentem viderimus, dicere possimus illud quod scriptum est: Mortuus est pater eius &: quasi non est mortuus. Similem enim reliquit post se. In vita sua vidit, & lætatus est in illo: & in obitu suo, non est contristatus: nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorē domus contra inimicos: & amicis reddētem gratiam. In hanc tu curam & cogitationē toto (quod aiunt) pectore, incube: ac omnibus modis contende, & elabora, vt ereptum nobis esse patrem tuū scire magis, quā sentire queam⁹. Quod ita demum futurum est, si cunctis in rebus eum imitandum tibi proposueris: si prudentiam illius, si fortitudinem, si moderationem animi: si grauitatem, si benignitatem, si clementiam, si mansuetudinem, si iustitiam, si in eadem qua ipse præditus, erat fide & religione constantiam, ita expresseris, vt patrem in te tuū viuere existimemus. Quamquidem ad rem pluribus ex hoc loco te pro officio meo pastoralis hortarer nisi te vltro currentem viderem, vt incitari a quoquā opus non habeas. Ad te itaq; mihi sermo
nunc est

nunc est Serenissima Regina, quam in
gravi luctu & mœrore positã esse video
q̄ quẽ indiuiduũ vitæ tuæ comitem ha-
bere cupiebas, ab eo diuisa nunc es: vt
merito tu dicere quoq̄ possis, quod dixit
ille: Siccine separat amara mors. Neq̄
enim virum illa a coniuge, sed animam
separauit a corpore tuo. Quid enim ille
fuit tibi, nisi quod est anima in corpore
tuo? Quam tu, quæ tua cunctis sæculis
fuit memorãda fides erga eum & chari-
tas coniugalis, libenter positura fueras,
si morte tua salutem illius representare
potuisses. Quæ quãtẽ curæ tibi fuerit vi-
dimus omnes. Vidimus autẽ, non sine
magna quadã virtutis tuæ admiratione.
Quid enim a te curæ, diligẽtię, & laboris
prætermissum est, in tuenda & cõseruãda
illius valetudine, præ qua tu tuã cõtemne-
re prorsus visa es. Quid de te fieret nihil
solicita, dum Regi & coniugi tuod ille-
ctissimo recte esset. Qui cum leui etiam
aliqua valetudine affectus esset, totos illi
dies assidebas, totas noctes insomnes a-
gebas & Reginã te esse oblita, ancillari
offitio fungebare: dum omni ratione vitę
illius prospectum cupiebas. Quam cer-

i. Reg. 15.

G

tum est

tum est multos in annos Dei quidem be-
nignitate primum, sed tua postea solius
opera productam esse Quam & nos cer-
te vite nostre temporibus libenter fulci-
uissemus, ut de nostris annis viueret: qui
Heb. c. fungi non potuit suis: sed cum statutum sit ho-
minibus semel mori, neque mortaliu quisquam
ab hac lege sit exceptus. si & ipse nature
huic legi satisfecit, cui ut satisfaceret omni-
no fuit necesse quod est quod te maceras: quod
est quod luctu moeroreque te conficis? Quid est
quod diuine voluntati, quasi resistere frustra
velle videris? Quam refragante quan-
tumlibet homine, fieri tamen oportet.
Quin tu potius, quod Deo statuere de
tuo charissimo coniuge visum est, fer æquo
animo. Cum presertim, non modo nihil ei
mali acciderit, sed post multa mala quæ
uiuens pertulit, nunc demum veris & æ-
ternis bonis ei frui datum est. Itaque quod
illius causa doleas nihil est: est potius
quod vel maxime læteris. Tua autem
causa si dolendum putas, vide ne hoc
se ipsam potius, quam bene meritum con-
iugem amantis esse videatur: neue non
tam ad illius amicitiam, quam ad dome-
sticam utilitatem, luctum hunc tuum re-
ferre.

ferre existimeris. Quar ꝑ nec tua causa
quod doleas habes. Mortuꝝ est enim ma-
ritus tuus, & quasi nō est mortuus similē
enim sibi reliqt post se. Reliquit morū,
virtutūq; suarum viuū quoddam simu-
lachrum. Reliquit defensorem domus:
qui te quoq; tueri contra vim cuiusuis
& iniuriam, non minus est voluntate
promptus, quā facultate paratus. Qua-
re cū nec illi acerbū aliquid accide-
rit, nectū ex eius hac migratione quicq;
incōmodi detrimētūq; acceperis, non tu
lachrimis eum tibi prosequendum, sed
orationibus potius tuis Deo cōmendan-
dum putes. Quod vero matri dictū est,
hoc quoq; vobis Illustrissime Princeps
dictū existimeris. Non est mortuꝝ pater
vester, sed e sene iuuenis factus est. Ecce
pater vester, ecce frater vester, ecce Rex
vester, eadem est erga vos eius volūtas,
quæ fuit diui parentis vestri, eadem est
& potestas, Non minus vult adiutas ra-
tiones vestras quā voluit diuus parens,
neq; potest minus. Quin potius, quāto
est ætas eius aptior, quanto mens vege-
tior, ad ea perficienda quę de vestris cō-
modis per diuum patrem vestrum cogi-

tata fuerūt: tanto plus vobis de eius benignitate polliceri potestis: tanto minus habetis, quod vestra causa excessisse ex hac vita patrem vestrū lugeatis. Imponethic Deo bene iuuante, latum & opatum exitum: ijs quæ per diuum patrē cepta fuerūt. Quare seposito luctu Deū illi propitium modo precemini: cuius opera factum est, vt suauissimam hanc lucem primum aspiceretis. Vos quæ nunc alloquor Serenissimi & excellentissimi fratres, orthodoxæ fidei propugnatores acerrimi: Vos inquā alloquor: & si absentes, corporibus, presentes tamen animo, presentes in viris ornatissimis, quos vt personas vestras sustineret, & sancti Regis nostri exequias cohonestarent, huc pro uestra erga defunctum pietate: misistis, sat scio, cum esset ad vos de morte illius allatum, quod opinione omnium maiorem animis dolorem accepistis, Nam cū nullū in terris vobis ille chariorē haberit, fieri non potest, quin ipse vobis vicissim fuerit charissimis: Sed quid ego hæc tanquæ addubitās loquor, cū sicut ille suæ in vos, ita vos vicissim vestræ in illum egregiæ volūtatis, signa dederitis certiora, quam-

ra, quam vt quēq; de ea dubitare fas sit.
Nisi forte certiora signa vlla esse possūt,
quam quod vterq; frater Neptē filiamq;
suam filio huic eius superstiti vxorē de-
dit At quam virginē? Qua nulla fuisse
videtur in orbe terrarū lectior: nulla sā-
ctior: nulla omni virtutū genere cumu-
latur. Vt de forma taceam, qua sicut pu-
ritate vitæ, cum ipsis etiā Angelis cer-
tare posse videbatur. Quæ cum ita Deo
subente ex hac vita incredibili cū luctu
omnium excessisset, atq; ingens sui desi-
derium primū coniugi suo Regi huic
nostro: deinde nobis omnibus & singu-
lis reliquisset: nihil ea tamē de re deve-
stra erga vtrumq; beneuolētia diminu-
tum est. Certum igitur est, quod non
mediocrem ex eius hac migrationē lu-
ctum hauseritis, quē propter ingrauescē-
tem eius ætatem patris in loco colebatis:
Documēto sūt Regio sumptu & appar-
ratu per vos Auguste. Iusta in magna
magnorum Principum celebritate sum-
mo cum honore optimo, Regi nostro p-
soluta, Verum & vos ponite mærorem psal. 48.
Euenit enim quod scriptum est, Pro pa-
tribus tuis nati sunt tibi filij. Amisistis
vos quidē,

vos quidem non ætate magis quam in charitate patrem: sed pro patre natus est nobis filius, qui sicut vos patrē eius, haud aliter ac nostrum colebatis, ita colet ipse vos vicissim, neq; vllū obsequentis officium filij in se requiri patietur: Vt exp̄ssā in eo patris imaginem cernere queatis. Hoc ipsum vobis persuadete, vos q̄q; Illustrissimi Principes, quorum vnus p̄ auūculo fratrem, alius pro magno auūculo, auūculū nactus est. Nihilominus futurus est in nos beneuolentia, Rex hic noster: quem præsentem intui mini oculis, quam fuit ille qui nuper in Christo obdormiuit. Nihilominus studio rationes vtriusq; vestrū pro virili sua volet adiutas, quā volebat diuus parēs. Illius itaq; causa cum nihil sit quod doleatis, quem ad sedes beatorum translaturū esse pie credimus: Quandoquidem: nec vobis ex eius morte quicq; euenit incommodi: quam eadem omnia quæ ab illo, ab hoc filio eius sperare possitis & expectare, causa nō est, quā obrē angī animis velitis quod eū de præsidio stationeq; vitæ huius, summus Imperator ille noster Deus optimus maximus decedere iusserit, ceterum

rit. Cæterum præ alijs te anxio & solli-
cito animo esse video, Princeps Episco-
porū & Sacerdotū, & huius Regni pri-
mas: ad te enim, & ad nos qui tibi sum⁹
a suffragijs, qui ad vniuersum potius or-
dinem sacerdotum, in credibilis tam sã-
cti Regis morte mærorū peruenit, Cum
non Regem ac dominum, sed patrē be-
neficientissimū amisisse noster hic ordo
videatur. Quis enim hoc vno nostri a-
mantior? Quis vnq̄ fuit Rex qui mini-
stros Dei magis obseruaret? qui cōmo-
da eorū diligentius procuraret? qui iura
& priuilegia defēderet acrius & propu-
gnaret? offendebāt eum eadem in no-
bis, quæ multos offendunt. Fatendum
enim est: quod res est: q̄ in multis offen-
dimus omnes; omnes declinauimus &
inutiles facti sumus, non est qui faciat *Iaco. iij.*
bonum, non est vsq; ad vnum: Videbat *Psal. 13.*
hæc ille: neq; potuit non offēdi vicijs no-
stris & flagitijs, quibus magna ex parte
cooperti esse videmur. Sed non ita to-
tus erat vicijs nostris & flagitijs contem-
plandis deditus, quin videret simul. cui⁹
nos personam quamlibet indigni gere-
remus: Oderat itaq; fornicatores, scorta-
tores adu-

tores, adulteros, auaros, sed amabat in-
terea Sacerdotes: amabat Dei ministros
neq̄ propter vitia personarum ordinē
odio habendum aut contēnendum esse
putabat. Meminerat scriptum esse, Tu
Rom. 1. 18 quis es qui iudicas seruum alienū? do-
ij. Col. 5. mino suo stat aut cadit. Cum ventū erit
ad diem illum, quo nos omnes manife-
stari oportet ante tribunal Christi: non
queret a quoq̄ Iudex ille seuerus: Quid
Pōtifex, quid Episcopus: quid sacerdos
fecerit: Sed referet vnusq̄sq̄ ppria cor-
poris prout gessit siue bonum siue malū
Rom. 1. ij. Propria referet, nō aliena. Reddet enim
vnicuiq̄ Deus secūdum opera sua, se-
cundum opera manuū cuiusq̄ retribuet
cuiq̄: pro se quisq̄ suæ villicationis ra-
tionē reddere cogetur: Sic ergo ille cum
affectus erga nos fuerit, cū paterna qua-
dam nos beneuolentia sit prosequutus:
iustam habere causam videri possumus,
quamobrem his turbulētis temporibus
ereptum eum nobis esse plus alijs dolea-
mus, Sed si quos alios, nos certe minime
decet, ita nostro hoc angi incōmodo, vt
quam ille foelicitatem consequutus est,
posteaq̄ ex hac valle lachrimarū, ad æ-
terna gau

terna gaudia transfatus est, ei parum fa-
uere videamur. Sed & si quis aliqd nos
incōmodi accepisse dormitiōe ipsius ext-
stimat, is mea quidem sententia lōge fal-
litur: Mortuus est enī pater eius, & qua-
si non est mortuus. Similē enim sibi re-
liquit post se. Reliquit enim defensor em-
domus, quem nos minime dubitare de-
bem⁹ paterna vestigia persecuturū, neq;
alio erga ordinem nostrum, quā quo fu-
it diuus parēs animo futurum. Nos mo-
do emēdemus in melius, quod nō igno-
rātes sed sciētes peccauimus. Et quo ad
humana fragilitas nostra permittit, ne in
offensionem hominū incuramus, sed u-
lo prouidere conemur. Quamobrem &
tu princeps Episcoporū Regni huius, &
quotquot hic presentes adestis: siue qui-
buscūq; alijs in locis constituti estis Epis-
copi & sacerdotes, ponite lachrymas, po-
nite luctum, ponite mœrororem: & ad
preces pro tam benefico patre nostro fū-
dendas animū adijcite. Quodq; de Gra-
ciano & Valentiniano Imperatoribus
dixit olim beatus Ambrosius: Beati am-
bo si quid mee orationes ualebunt: Nul-
la dies vos silētio p̄teribit, Nulla ihonora-
tos vos mea trāsibit oratio, Nulla vox nō

donatos, aliqua precum mearum cōre-
tione transcurreret. Omnibus vos oblati-
onibus frequentabo, hoc vos non dici-
te modo: Verumetiam facite, sicut ille
fecit. Hoc illi defuncto gratius est futur-
um & utilius, quam si fluuios lachri-
marū illius desiderio profuderitis. San-
cta enim & salubris est cogitatio pro de-
functis exorare, vt a peccatis soluantur
dicit scriptura: Quę si non est in canone
Iudeorum, si non est in canone hæretico-
rum, fuit tamen semper, & est: & erit in
canone Christianorum Catholicorum.
Quin & Apostolorū hæc est traditio vt
vt preces fiant pro defunctis: vt mediato-
ris pro illis sacrificium offeratur, sicut al-
tero ab hinc anno, Dionisi Areopagite
Ioannis Chrysostomi & Ioannis Dama-
sceni, ac Isidori testimonio me vobis ex
hoc ipso loco prædicare memini. Vbi
simul & illud ostendiant mille ducen-
tos annos Aerium quendam fuisse, qui
sicut statos ieiuniorum dies & ciborum
dies & ciborū discrimina, ita etiam præ-
ces pro defunctis damnabat, neq; offerri
debere pro illis oblationes affirmabat.
Atq; eum ijs ipsis de causis ab Epipha-
nio Græco, & Augustino Aphrointer

hæreticos numeratū esse: quē nos Aeriū
& si qui sunt eius sectatores, qui sopitos
pridem ignes nostro hoc æuo suscitauit,
ita vt facitis, contemnitis, Et cum Dioni-
tio Areopagita, cum Tertuliano: cum
origene: Chrysofomo: Ambrosio: Au-
gustino: Hieronimo: Cypriano: Grego-
rio & Nazianzeno, & magno Damalce-
no: Isidoro: Bernardo: Athanasio: cūq;
vniuersa Catholica Ecclesia: quę colum-^{1. Tim. 3.}
na est & firmamentum veritatis, scien-
tes: pro dormitione pij Regis & patroni
vestri crebras oblationes facite. neq; p̄-
cari Deum pro anima illius intermittite,
Etsi enim certus nō sum, tam bonū fuisse
vitæ eius genus, vt hoc nō requirat mor-
tuis, tamē de hoc certus esse videor, nō
fuisse tam malum, vt ei non prosint ista
mortuo. Viuēs ille meruit, si forte in ab-
ditis illis receptaculis adhuc detinetur,
vt hæc sibi mortuo prodesse possent. Ita
autem pro defuncto Deum deprecamur
Vt & superstitis huius memoriam, neq;
in oblationibus, neq; in precibus nostris
intermittamus: Vult enim ille & currit:
sed non est volentis, neq; currentis, sed
miserentis Dei. Eius itaq; misericordiā ^{Roma. 6.}
supplices.

Supplices deprecamur, vt dirigat gressus
Regis nostri: vt eū paterna vestigia psequi
faciat, ad laudē & gloriā sui nominis, ad
Ecclesiæ vtilitatē, ad omniū nostrū, qui
eius Imperio subsum⁹ & parem⁹ cōsola
tionē. Vos quæ ceteri, pceres & cōsiliarij
Regni hui⁹ qui loca quæ tenetis Regis
hui⁹ beneficia tenetis: quod ille nos pro
pter virtutes nostras & p̄clara merita di
gnitatibus his & p̄fecturis honestādos
& augendos putauit, si illius causa dole
tis, tanq̄ illi mortuo triste aliquid accide
rit, non modo quod doleatis nihil est, sed
est potius q̄ vehementer letemini. Quid
enim illi mors fuit, nisi finis malorū quæ
multa & graua viuēs pertulit, & iniciū
vitæ melioris, & eius quidem perennis,
vbi nulla corruptelæ contagio: nullus
gemitus: nullus dolor: vbi vera est Re
gio viuētū vbi quod erat, in eo mortale
induit immortalitatem, quod erat corru
ptibile induit incorruptionem. Sin autē
vestra doletis causa, hic quoq̄ dolor sup
vacaneus est. Mortuus est enim pater
eius, & quasi non est mortuus, Similem
enim reliquit post se. Reliquit defenso
forem domus contra inimicos, & amicis
reddentem

reddētem gratiā. Quare cū in confesso
sit, vos amicos fuisse defūcto Regi & do
mino vel patri poti⁹ nostro: neq; enim
secus ille nobiscū quam pater cū suis li
beris viuebat: cū hoc etiā p̄mia testen
tur. quibus vos p̄pter fidem virutemq;
vestrā amplissimis affecit, si cui vestrum
nondū est pro suo merito satisfactū: Red
det hic amicis gratiā: reddet gratiā bonis
Diui sui parētis Cōsiliarijs: q̄rū fidelibus
Cōsilijs factum intelligit, vt hoc ille Re
gnū tam florens ad se trāsmitteret. Vos
ergo nihil nunc aliud quā defūcto Re
gi requiem, huic vero superstiti gratiam
Dei deprece minī: quo pari atq; ille fœ
licitate Regnum hoc suum gubernet:
ac ad suos quoq; posteros æque florens
transmittat. Simul que Diuo parēti sup
peditastis ad eam rem salubria cōsilia,
cum hoc quoq; cōmunicate. Erit apud
illum locus rectis cōsilijs. Neq; locus erit
modo: verū etiā gratia reddetur fidele
cōsiliū impartietibus, Vos quoq; quot
quot hic adestis equestris ordinis viri &
quicūq; alijs de promiscua multitudine:
qui vestrū de morte eius dolorem cum
lachrimis vbertim profusis testati estis:
tum quod

tum quod ex quo tēpore mortu⁹ est: nul-
lū prope diē intermisistis, quo funus illi⁹
non minore frequentia, q̄ sancti Mar-
tyris alicuius reliquias vīseritis, quando
quidē sepe iam ex me audistis nihil mali
ei euenisse, qui non vitam cum morte,
sed mortem cum vita cōmutauit: nolite
flere super illum lætitia potius quam
lachrimis vobis prosequēdum: sed si flē-
dum esse putatis super vos, & sup filios
vestros: est quidē ita, quod cū alijs multis
peccatis nostris diuinam Maiestātē offē-
dimus grauitē: tum hoc certe non leuif-
sime: quod huic tam Sancto Regi, tam
benefico patri nostro, non eum pleriq;
quem virtus eius, quē ista dignitas me-
rebatur honorē habuimus. Quin facta
potius a plerisq; multa sunt, quibus non
tam Rex ille noster māfuetissimus, quā
Deus cuius ille personam gerebat, non
mediocriter offēderetur: ita ut iuste nos
& ea quidem graues peccatorū nostro-
rum penæ maneant. Sed non in æternū
irascitur dominus, qui benignus & mi-
sericors est, patiens & multæ misericor-
diæ, & prestabilis super malitia. Huius
gratia non nostris meritis factum, quod
moriens ille similem sibi reliquit post se

Psal. 84.

Iaco. ij.

eui satisfacere nobis licet, de eo quod in
patrem peccatum est. Satisfaciedi autē
ratio hæc est, si quod de nostro erga fili-
um, tanto melius de eo merendo, rātoq;
fidelius & diligentius eius mandatis pa-
rādo, Id cum fecerimus, sicut certe fa-
cere debemus, quem iustum in terris ha-
buimus moderatorem, eo in cœlis vte-
mur pio intercessore, ac futurum est dei
benignitate vt & hic vitam tranquillam
agamus, & post hanc vitam ad eum per-
ueniamus, qui solus via veritas est & vi- *Ioan. 4.*
ta dominum nostrum Iesum Christum,
qui cum patre & spiritusacto regnat De-
us trinus & vnus per omnia secula secu-
lorum Amen.

Charissimi in multis offendimus omnes, *Iaco. 3.*
neq; fieri potest, vt viuat in sæculo mor-
taliū quisq; absq; offensione, quanto
autem fortuna alicuius sublimior, tanto
minus caueri potest, ne plures offendā-
tur, Offēduntur autem iniurijs non nul-
li, offenduntur alij opinione iniuriæ, &
habet hoc excellens fortuna, præsertim
vero potestas Regia, quod etiam bene-
facta, scelus homines nōnunq; interpræ-
tantur, vt non sine causa dictum fuerit.
Regium est

Regium est, male audire, cum benefeceris. Nulla potest fieri tam iusta sententia, ut non queratur altera partium. Ac quæ sunt ex optimo animo, non raro profectus, & salubriter instituta ea reprehensionem effugere non possunt. Ego qui consiliorum Sancti Regis nostri magna ex parte conscius sum, omnibus vobis hoc asfero: ratione confirmare posumus, quod sciens ille & prudens neminem offendit, nullum mortalium volens, vlla affecit iniuria si quid peccatum est, per imprudentiam peccatum est, vel quod consilijs adductus rectum putauit quod rectum non esset, vel quod parum seuerè in sonites animaduertit, quod iustitiã esse misericordiã, misericordiã esse iustitiã existimaret, vel quod extremis annis illis officio suo functus est negligentius. Ecce ego, cuius ore semper iam inde a decem annis, cogitata illius enunciare audistis, confiteor in persona eius, quod homo cum esset errauit aliquando, quod fuit indulgentior quam expediret, in hac enim partem peccare tutius putabat. Confiteor & illud quod est omnium grauissimum, quid extremis vitæ suæ annis, fuit in iure dicendo remissior, vnde multa ma-

la orta sunt in Regno, sed in causa fuit
ætas & valetudo affecta. Multi multa
passi sunt incommoda per hoc quasi iu-
stitiam: dedit multis occasionē impræ-
candi: qui Regem tantum eum non aut
& hominem esse volebant, cum & Rex
homo sit: æque morbis. æque senectutis
incommodis, æque morti etiam ipsi, vt
ceteri mortales obnoxius. Sed ille, si qd
erratum est per se, excusari non vult, quin
agnoscit potius errata sua. Confitetur ea
coram Deo, & coram vobis: ac per os meum
per quod viuens enunciabat, quæ clau-
sa in pectore gerebat, orat vos & obse-
crat: oro vos & obsecro ego quoque indi-
gnus Episcopus: obsecro vos, per viscera
misericordiæ Dei, si quid offendit quicquid
per imprudentiam si dum ille parcebat ma-
lis sæuitum est in bonos, si cui facta est
iniuria, quæadmodum factum esse non
nullis constat, quo tempore propter affe-
ctam ætatem & valetudinem suam ius
dicere non potuit: quanto certum est, a-
nimum ab iniuria facienda abfuisse, ite-
rum atque iterum oro vos & obsecro, igno-
scite homini homines, si vobis homini-
bus & hoc ipso peccatoribus, non ab ho-
minibus

8
minibus & hoc, ipso peccatoribus, non
ab hominibus modo, verū ab ipso Deo
ignosci vultis, memētote eius quod scri-
ptū est. Dimitte & dimittetur vobis Da-
te & dabitur vobis. Donate illi si q̄s ve-
strum aduersum eum habet querelam,
sicut & dominus donauit vobis, ita &
vos, recogitet vnusquisq̄ vestrū, in quā
multis offendat & ipse, offendat autem,
non homines modo, verum etiam ipsū
Deum Quamobrem nolite maledicere
Christo domini, nolite imprecari, sed si-
cut vobis a Christo peccata vestra con-
donari vultis, ita cōdonata Christo huic
domini, si quid & ipse peccauit. Sic in ex-
tremo quisq̄ die suo, iustum illum iudi-
cem placabilem experiatur, qui nisi
iustitiam misericordia temperauerit,
quīs est qui sustinere possit,
si iniquitates nostras
obseruauerit.

Luce 6.

Collo. iij

Psal. 29.

SANCTI POLONIAE ETC.
REGIS SIGISMUNDI PRIMI
EPITAPHIUM.

Sigismundus in hoc iacet sepulchro.

Quod uiuens sibi prouide parauit

Primus Sarmatiæ potens feracis

Hoc rex nomine quem Iagieliana

Ex magnis Ducibus uetus propago

Gestis, iustitia, fideq; clarum

Produxit, quibus & diu Polonos.

Rexit magnanimos, eosq; multis

Auxit diuitijs honoribusq;

Et tot magnificis ubiq; passim

Structuris, ut in hac patescit arce

In templis & item Deo dicatis

Armis atq; toga probe per omnes

Insignis procul inde nati onis,

Veri cultor erat, tenax honesti,

Et prudens, sapiens, pius, modestus.

In cunctis ratione semper usus

Non præceps, neq; concitus, notatus.

Tandem transit hinc, bis octo lustris

Ex hoc pondere corporis, peractis

Sancte sicut in hoc agebat, hoc sic

Est iam tempore, mortuusq; sancte,

Christus quo tumulum hic reliquit

Coniunctus superum beatitati.

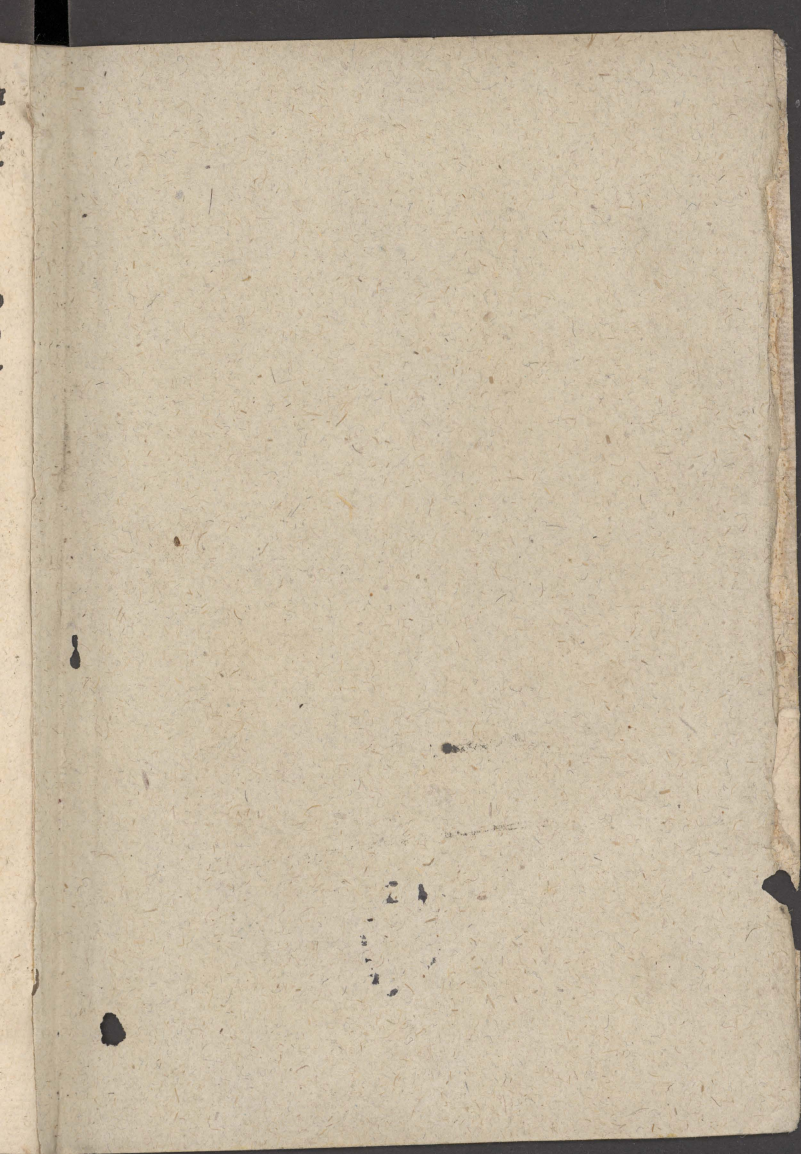
Natus anno domini 1467. prima Ianu-
arij. Electus 1506. octava Decembris.
Coronatus 1507. vigesima quarta Ia-
nuarij. Mortuus 1548. prima
Aprilis.

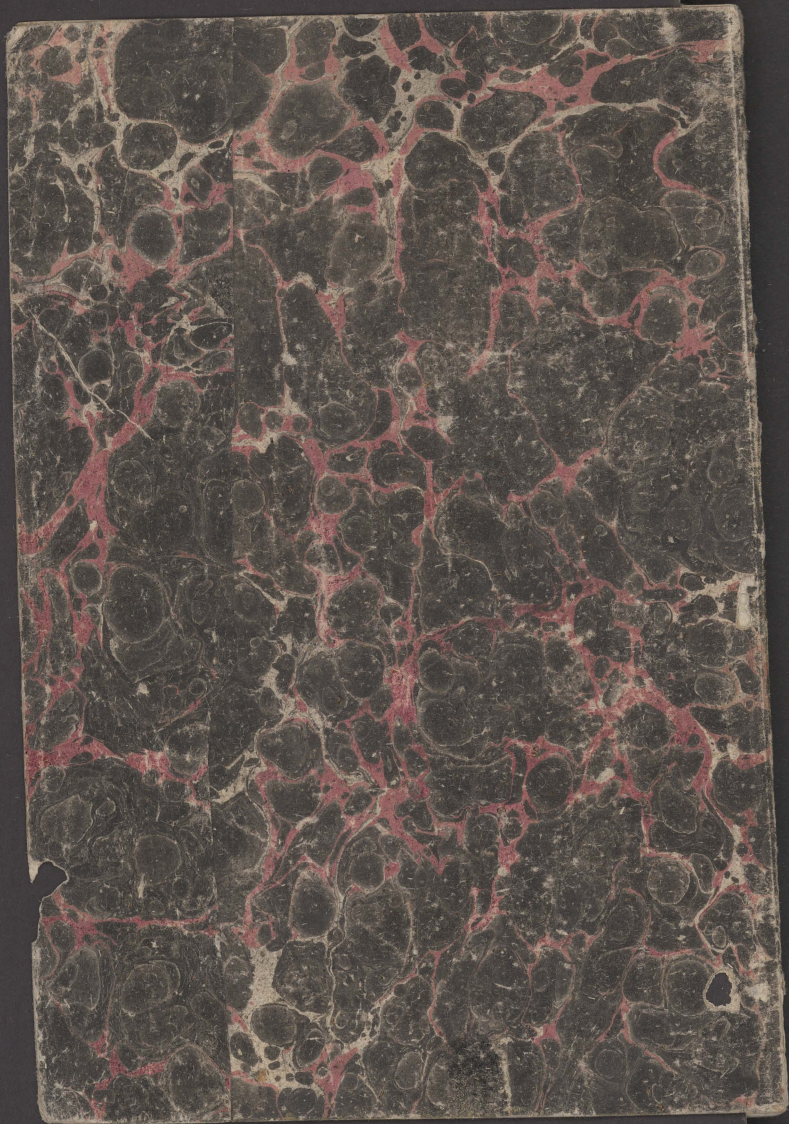
Ioannes Dantiscus Episco-
pus Varmien, Domino
suo benemerenti non si-
ne lachrimis posuit.

XVI, 43

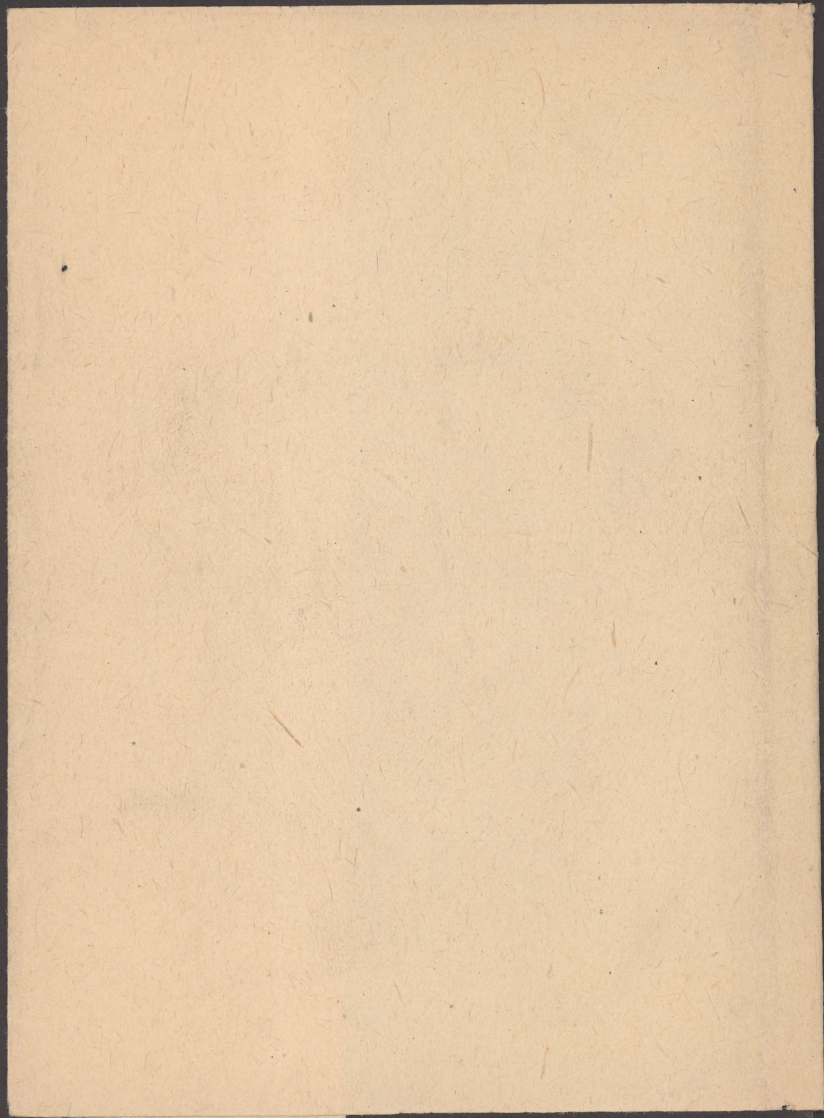

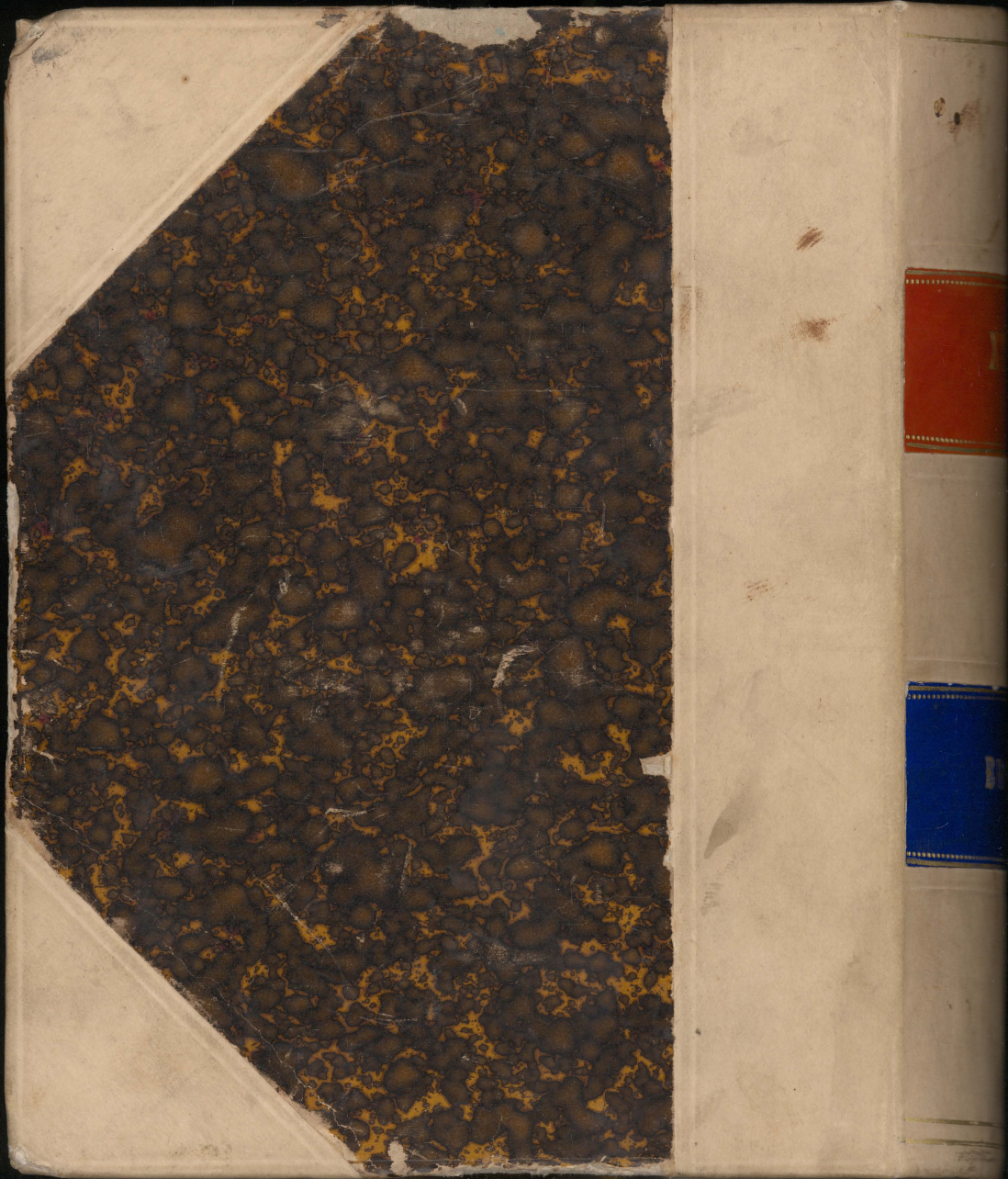

XVI WIEK

BROSZURY

